

LANDDISTRIKTSREDEGØRELSE 2007

REGERINGENS REDEGØRELSE TIL FOLKETINGET · APRIL 2007

Udgivet af Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Fødevarerministeriet

Publikationen kan bestilles hos:
Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Kommunaladministrativt kontor
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
E-post: kmadm@im.dk
Tlf.nr.: 72 26 90 00

Publikation

Omslag: Manipulation.as
Foto: Getty Images
Tryk: Schultz Grafisk A/S
Oplag: 1000 stk.
Pris: Gratis
ISBN-nr.: 978-87-7601-219-9

Elektronisk publikation

Produktion: Schultz Grafisk A/S
ISBN-nr.: 978-87-7601-220-5

Publikationen kan hentes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets hjemmeside: www.im.dk
og på Fødevarerministeriets hjemmeside: www.fvm.dk

Indhold

1. Indledning.....	2
2. Landdistrikterne i den nye kommunale struktur.....	3
2.1. Kommuners og regioners rolle i den fremtidige landdistriktsudvikling	3
2.2. Folketingets vedtagelse nr. 23	6
3. Regeringens indsatsområder	7
3.1. Erhvervsudvikling i landdistrikterne	7
3.2. Generelle levevilkår og bosætning	9
3.3. Generelle statslige initiativer	12
4. Regeringens strategi og program for udvikling af landdistrikterne 2007-2013....	14
4.1. Visioner for Landdistriktsprogrammet.....	14
4.2. Overordnede mål	15
4.3. De centrale virkemidler i regeringens Landdistriktsprogram.....	17
4.4. Administration af Landdistriktsprogrammet	18
5. Udfordringer på landdistriktsområdet	21

1. Indledning

Regeringen lægger stor vægt på at sikre de bedst mulige rammer for vækst og udvikling i hele Danmark. Det er vigtigt, at der sker en afbalanceret udvikling, hvor der er fokus på at sikre en stærk sammenhængskraft mellem landdistrikterne og byområderne.

Regeringen har igennem de seneste to år igangsat og videreført en lang række initiativer, der understøtter målsætningen om at sikre attraktive vilkår for at bo og drive erhverv i alle dele af landet. Initiativerne bidrager dels til at imødegå de udfordringer landdistrikterne står overfor. Dels bidrager de til at understøtte og udvikle landdistrikternes potentialer og sikre gode rammer for udfoldelsen af det store lokale engagement, der findes i landdistrikterne.

Landdistriktsredegørelsen til Folketinget afgives af indenrigs- og sundhedsministeren og fødevareministeren i fællesskab. Formålet med nærværende redegørelse er at gøre status for udviklingen i de danske landdistrikter og herunder beskrive de nye kommunale strukturers betydning for landdistriktspolitikken og landdistrikternes vilkår. Endvidere redegøres der i det følgende for regeringens konkrete tiltag til fremme af udviklingen i landdistriktsområderne.

Regeringens EU-medfinansierede program og den tilhørende strategi for udvikling af landdistrikterne 2007-2013 vil spille en central rolle i de kommende års landdistriktsudvikling. Beskrivelsen af program og strategi er på den baggrund givet betydelig vægt i redegørelsen. I redegørelsen fremhæves regeringens visioner og mål for det nye Landdistriktsprogram, de centrale virkemidler i programmet samt den administrative forankring af programmet centralt, regionalt og lokalt.

Redegørelsen afrundes med en skitsering af nogle af de udfordringer, der forventes at være på dagsordenen på landdistriktsområdet i de kommende år.

2. Landdistrikterne i den nye kommunale struktur

Kommunalreformen tegner en ny offentlig sektor, hvor kommuner, regioner og stat har hver sin opgavemæssige identitet. Færre og mere robuste kommuner varetager de borgerrettede opgaver og fungerer som borgernes hovedindgang til den offentlige sektor. Fem nye regioner har ansvar for sundhedsvæsenet og varetager regionale udviklingsopgaver, mens staten fastsætter de overordnede rammer.

Kommunalreformen har skabt nye, stærke enheder, som kan udgøre et bæredygtigt fundament for en styrket indsats på en række områder, herunder også i relation til landdistriktsudviklingen. Kommuner og regioner vil i den nye kommunale struktur have hver sin væsentlige rolle i forhold til at sikre udvikling i landdistrikterne. Begge parter vil derfor også have et ansvar for at sikre, at indsatsen koordineres.

2.1. Kommuners og regioners rolle i den fremtidige landdistriktsudvikling

Kommunerne udgør den primære ramme om udviklingen i landdistrikterne. Med kommunalreformen styrkes denne decentrale ramme på konkrete områder.

På erhvervsområdet får kommunerne ansvaret for den lokale erhvervsservice. Hensigten med at samle ansvaret i kommunerne er at give de nye større kommuner forudsætninger for at tilbyde en sammenhængende erhvervsservice af høj kvalitet, baseret på nærhed og den daglige kontakt til det lokale erhvervsliv.

Med kommunalreformen overtager kommunerne også plankompetencen for det åbne land og får dermed ansvaret for at skabe en helhedsorienteret fysisk planlægning. Kommunerne vil derfor i langt højere grad kunne præge udviklingen lokalt ud fra kendskabet til lokalområdernes styrker, udfordringer og praktiske forhold.

Staten har en primær rolle i forhold til at sikre de bedst mulige rammebetingelser for den decentrale indsats. Men det er samtidig helt afgørende for udviklingen i

landdistrikterne, at bolden gribes lokalt. Det er vigtigt, at den enkelte kommune tager et samlet ansvar for udviklingen i landdistrikterne og tænker på tværs af traditionelle sektorgrænser. De nye stærke kommuner giver et solidt afsæt for en sammenhængende kommunal landdistriktsindsats – en indsats, der med fordel kan tage udgangspunkt i formuleringen af en særskilt politik for landdistrikterne.

Størstedelen af landets kommuner vil fremover bestå af både byområder og betydelige landdistriktsområder. Der vil således i de fleste kommuner være et indlysende behov for at forholde sig til udviklingen i kommunens landdistrikter. KL og Indenrigs- og Sundhedsministeriet gjorde i efteråret 2006 status over forberedelserne til den nye offentlige struktur. I den forbindelse blev den planlagte organisering af landdistriktsopgaverne i de nye kommuner også belyst.

Undersøgelsen viser, at halvdelen af de nye kommuner, der rummer landdistriktsområder, har udarbejdet en selvstændig landdistriktspolitik. Af den resterende halvdel har hovedparten valgt at afvente udarbejdelsen af en kommuneplanstrategi, mens kun enkelte af kommunerne tilkendegiver, at udarbejdelsen af en landdistriktspolitik ikke prioriteres i første omgang. Endvidere oplyser størstedelen af de kommuner, der indbefatter landdistriktsområder, at spørgsmål vedrørende landdistrikter er forankret i ét bestemt udvalg efter 1. januar 2007.¹ Dette viser, at mange kommuner prioriterer den sammenhængende indsats på landdistriktsområdet.

De nye regioner har ansvaret for at udarbejde regionale udviklingsplaner, som beskriver den overordnede strategi for regionens udvikling, herunder for regionernes byer, landdistrikter og udkantsområder.

Med afsæt i lov om erhvervsfremme er der som led i kommunalreformen etableret seks regionale vækstfora i foråret 2006. Vækstforaene bliver omdrejningspunktet om den regionale vækst- og erhvervsindsats og får dermed også væsentlig betydning for udviklingen i landdistrikterne.

De nye regionale vækstfora har udarbejdet første generation af regionale erhvervsudviklingsstrategier og handlingsplaner. Erhvervsudviklingsstrategien omfatter hele regionen, herunder landdistrikterne, og skal blandt andet adressere de særlige udfordringer for regionens yderområder. Vækstfora skal udvikle og prioritere initiativer til at realisere strategien. Vækstfora skal indstille til regionen om an-

¹Oplysningerne bygger på en spørgeskemaundersøgelse besvaret af 80 af de 98 kommuner (82 pct.)

vendelsen af de midler, regionen råder over til erhvervsformål og til staten om prioriteringen af de ca. 511 mio. kr., som EU årligt fra 2007-2013 stiller til rådighed for Danmark under strukturfondene.

De fleste regioner ser ud til at ville gøre en særlig indsats for at udvikle fødevarer-sektoren på forskellig vis. Oplevelsesøkonomien er tilsvarende i fokus i erhvervsudviklingsstrategierne, hvilket også kan få betydning for landdistrikterne, som mange steder indgår heri med vigtige kultur- og naturværdier.

For at sikre en målrettet regional og lokal erhvervsudviklingsindsats og en enstrengt erhvervsfremmeindsats vil regeringen sikre rammerne for, at Landdistriktsprogrammets erhvervsrettede indsats koordineres med vækstforas erhvervsudviklingsstrategier. Landdistriktsprogrammet og de lokale aktionsgrupper beskrives nærmere i redegørelsens kapitel 4.

I forlængelse af aftalen om kommunalreformen blev der i 2006 gennemført en reform af kommunernes finansiering. Der er indført et udligningssystem, som skaber en mere ligelig økonomisk fordeling mellem kommunerne samtidig med, at det samlede system er blevet forenklet. Med det nye udligningssystem er en række særordninger blevet omlagt til bloktilskud. Enkelte særordninger er dog videreført, herunder puljen til tilskud til særligt vanskeligt stillede kommuner. Der afsættes årligt 180 mio. kr. til puljen til særligt vanskeligt stillede kommuner. For 2007 er puljen midlertidigt forhøjet med 150 mio. kr. for blandt andet at imødekomme den budgetusikkerhed, som kommunalreformen medfører.

Med aftalen om kommunalreformen blev der endvidere sat fokus på at styrke det lokale demokrati. Regeringen har overfor kommunerne pointeret vigtigheden af at indtænke nærdemokratiet sideløbende med de øvrige forberedelser til de nye kommuner. Der blev i begyndelsen af 2005 nedsat en Tænketaank om nærdemokrati, hvor repræsentanter fra blandt andet det civile samfund, landdistriktsorganisationer og KL har drøftet, hvordan samspillet og opgavefordelingen mellem den enkelte kommunalbestyrelse, borgerne og det civile samfund kan udvikle sig. Der er meget inspiration at hente i tænketankens rapport til det videre arbejde lokalt. I foråret 2008 tager regeringen igen temperaturen på det lokale demokrati, og samler op på de første erfaringer og tiltag som de nye kommuner har gjort sig på området.

2.2. Folketingets vedtagelse nr. 23

Folketinget har anmodet regeringen om at sikre, at der igangsættes en systematisk overvågning og analyse af landdistrikternes vilkår og udviklingen i processen før og efter kommunalreformen.

I Indenrigs- og Sundhedsministeriets resultatkontrakt med det nye Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter (IFUL) ved Syddansk Universitet er der indskrevet to konkrete initiativer, som sætter fokus på landdistrikternes vilkår i forbindelse med overgangen til den nye kommunale struktur. For det første skal IFUL påbegynde opbygningen af et databeredskab vedrørende udviklingen i landdistrikterne. I den sammenhæng skal instituttet i første halvdel af 2007 udarbejde en rapport, der beskriver, hvordan der kan gennemføres en systematisk overvågning og analyse af landdistrikternes vilkår og udviklingen i lyset af kommunalreformen.

For det andet skal der i perioden 2007-2010 udarbejdes et ph.d.-projekt ved instituttet, som belyser kommunalreformens implementering og dens konsekvenser for landdistriktspolitikken og landdistrikterne.

Endvidere er der fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets landdistriktspulje bevilliget en halv mio. kr. i støtte til projektet "Organisering af landdistriktspolitikken efter strukturreformen – med særligt fokus på yderområder", der gennemføres af Center for Regional- og Turismeforskning.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har samtidig meldt ud, at der i forbindelse med 2007-fordelingen af midlerne fra Landdistriktspuljen lægges særlig vægt på projekter, som i lyset af kommunalreformen sætter fokus på landdistriktsudvikling i de nye kommuner.

3. Regeringens indsatsområder

Regeringen lægger vægt på, at der sker en afbalanceret udvikling i Danmark, således at der er attraktive vilkår for at bo og drive erhverv i alle dele af landet. Der skal være gode rammer for vækst og udvikling i hele landet og der skal sættes på de kompetencer og erhvervspotentialer, der findes lokalt.

Gennem de seneste to år har regeringen taget en række initiativer, som understøtter målsætningerne om dels at sikre erhvervsudvikling og dels at sikre attraktive bosætnings- og levevilkår i landdistrikterne.

3.1. Erhvervsudvikling i landdistrikterne

Som det fremgår af beskrivelsen af de nye kommunale strukturer vil såvel kommuner som regioner i fremtiden spille en væsentlig rolle i forhold til erhvervsudviklingen i landdistrikterne. Regionernes erhvervsudviklingsindsats og kommunernes lokale erhvervsservice vil udgøre vigtige rammebetingelser for fastholdelsen og udviklingen af erhvervslivet i landdistrikterne.

Samtidig med at erhvervsudviklingsindsatsen i landdistrikterne vil blive understøttet af den nye kommunale struktur og en målrettet strategi for udmøntningen af Landdistriktsprogrammet, har regeringen igangsat og videreført flere selvstændige initiativer, der forbedrer mulighederne for at drive erhverv i landdistrikterne - såvel i jordbruget som i andre erhverv.

Landbrugsloven blev revideret i 2006, således at landmænd har fået en række nye muligheder for at udvide deres produktion forudsat, at deres bedrift overholder en række skærpede krav til miljø og dyrevelfærd.

Med regeringens ændring af innovationsloven i juni 2006 er Fødevarerministeriets innovationsindsats blevet mere strategisk og fokuseret, således at den understøtter

ministeriets øvrige satsninger inden for fødevarersektoren.

Regeringens flerårsplan for bæredygtig og miljørigtig husdyrproduktion blev vedtaget i sommeren 2006. Med planen anvender regeringen sammen med erhvervet 255 mio. kr. i perioden 2007-2009 til en sammenhængende satsning på teknologier til landbruget. Initiativerne dækker hele kæden fra forskning og innovation til certificering og implementering af teknologierne. Planen rummer endvidere forslag om en mere tidssvarende regulering af husdyrproduktionen.

Der er i oktober 2006 vedtaget en handlingsplan for dansk fiskeri og akvakultur. Det finansielle grundlag for planen er tilvejebragt med EU's Fiskerifond, der sammen med nationale midler støtter sektoren med ca. 520 mio. kr. i 2007-2008.

Handlingsplanen skal støtte og udvikle den regionale og lokale forankring af erhvervene. Det gælder både de store fiskerihavne og de mindre lokale havne og småøer. Formålet er at skabe sammenhæng mellem regeringens erhvervspolitik, vækstforaenes erhvervsudviklingsstrategier og kommunernes erhvervsudvikling af betydning for fiskeri og akvakultur.

Havne med fiskeri og akvakultur skal være et aktiv for det lokale erhvervsliv og udviklingen af havbaseret akvakulturproduktion skal bidrage til omsætningen i de små havne, der typisk ligger i yderområderne.

Med ændringen af planloven i juni 2004 blev det muligt at udlægge op til 8.000 nye sommerhusgrunde i kystnærhedszonen. Sommerhusgrundene skal fortrinsvis placeres i yderområder, hvor de kan medvirke til at skabe lokal økonomisk udvikling. I juni 2005 udsendte miljøministeren det første landsplandirektiv, som åbnede op for udlæg af 5062 sommerhusgrunde i 33 kommuner. I november 2006 var 32 kommuner i gang med lokalplanlægningen. 48 forslag til planer for sommerhusgrunde var blevet fremlagt i offentlig høring. Heraf var 39 planer endeligt vedtaget.

Samtidig med udsendelsen af landsplandirektivet i 2005 blev der givet mulighed for at udlægge yderligere 1500 sommerhusgrunde fordelt med 500 sommerhusgrunde i relevante dele af Region Nordjylland og Region Sjælland med særligt sigte på Lolland og i Sønderjylland.

Mange yderområder og landdistrikter har fine naturmæssige værdier og særegne by- og landskabsmiljøer. Disse lokale kvaliteter kan danne et godt udgangspunkt

for udvikling i yderområder, hvor der ofte med fordel kan satses på andre udviklingspotentialer end i mere centrale vækstområder. I forlængelse af Landsplanredegørelsen 2006 er der nedsat et udvalg, der skal sætte fokus på disse kvaliteter. Udvalget skal konkret belyse landsbyernes rolle i de nye kommuner og muligheder og barrierer for landsbyernes udvikling i yderområder. Udvalget sætter blandt andet fokus på bosætning og erhverv i og omkring landsbyer i yderområder. Udvalget afsluttede sit arbejde medio april 2007 med aflevering af en række anbefalinger til miljøministeren.

Regeringen afgav i maj 2006 en redegørelse om nationalparker til Folketinget. Hovedformålet med etablering af nationalparker vil være at styrke og udvikle naturen og landskabet i områder af national og international betydning. Men samtidig er der muligheder for at tilgodese en række andre formål, herunder at understøtte erhvervsudviklingen i de berørte lokalområder. En række gennemførte pilotprojekter peger således på, at en nationalpark kan styrke det lokale erhvervsliv, primært som følge af øget turisme.

3.2. Generelle levevilkår og bosætning

Landdistrikterne er på mange måder attraktive som bosætningsområder, men der kan også peges på visse udfordringer i forhold til at tiltrække nye beboere og fastholde de eksisterende i landdistrikterne. Regeringen har med en række initiativer blandt andet sat fokus på at understøtte bosætningen i landdistrikterne.

Den generelle kvalitet af boligmassen i et lokalområde kan have stor betydning for, hvor attraktivt området opfattes af beboere og potentielle tilflyttere. Bygnings- og områdefornyelse i landsbyer kan bidrage til at forhøje den generelle kvalitet af området. Den nye byfornyelseslov, som trådte i kraft i 2004, indeholder støtteordninger i form af *bygningfornyelse*, som blandt andet retter sig mod istandsættelse af beboelsesbygninger i landsbyer og i det åbne land. Endvidere indeholder loven støtteordninger i form af *områdefornyelse*, som retter sig imod igangsætning af en positiv udvikling i problemramte områder, herunder til løsning af særlige problemer i mindre byer, der er karakteriseret ved funktionstømning og fraflytning.

I nogle af landets kommuner meldes der om konkrete problemer med private boliger, der fremstår som misligholdte og forsømte. Det er især boliger i det åbne land og i mindre landsbyer. En boligmasse af lav kvalitet kan være medvirkende til at starte en generel negativ udvikling i et lokalområde – socialt, økonomisk mv. Regeringen har ønsket at sætte fokus på denne problematik. Statens Byggeforsknings-

institut er derfor blevet bedt om at foretage en undersøgelse af omfanget og karakteren af boliger af særlig lav kvalitet, de kommunale erfaringer med problemstillingen, samt behovet for nye tiltag og forslag til handlemuligheder. På baggrund af undersøgelsens resultater vil der blive taget stilling til, hvilke initiativer, herunder eventuelle forslag til lovændringer, der måtte være behov for.

Regeringen lægger stor vægt på at understøtte rammerne for det frivillige arbejde og udfoldelsen af lokalt engagement i landdistrikterne. Midlerne fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets landdistriktpulje går i stor udstrækning til projekter, der bygger på et folkeligt engagement og samarbejde om at skabe udvikling i landdistrikterne. I 2007-fordelingen af midlerne fra Landdistriktpuljen vil der blive lagt særlig vægt på projekter, som har til formål, at sætte fokus på et lokalområdes ressourcer, muligheder, kvaliteter mv. - f.eks. i form af et lokalt ressourcekatalog eller branding af lokalområdet. Endvidere lægges der som tidligere nævnt vægt på projekter, der sætter fokus på landdistriktsudvikling i de nye kommuner.

Socialministeriet har i 2006 udsendt pjecen "Landsbyudvikling – et idékatalog", der sætter fokus på de mindre byers udviklingsmuligheder og kommer med gode eksempler på landsbyer, som gennem en engageret indsats har skabt opmærksomhed om områdernes værdier og muligheder. I pjecen peges der særligt på frivillighed og samarbejde som væsentlige elementer for at skabe udvikling i landsbyerne.

Et alsidigt og levende kulturliv er vigtigt for såvel bosætningen som for et lokalområdes evne til at tiltrække erhverv og turisme. Med afsæt i kommunalreformen og en række dialogmøder, som kulturministeren har holdt med lokale kulturaktører, har regeringen i foråret 2006 lanceret en strategi for "Kultur i hele Landet". Med strategien tager regeringen udgangspunkt i det lokale engagement og lokale ønsker. Den tidligere Provispulje til støtte for lokalt forankrede kulturprojekter videreføres og forstærkes i en ny Kulturpulje. Målet med strategien er ikke mindst via kulturaftaler med kommunerne at samordne og styrke den kulturelle satsning.

Samtidig har Kulturministeriet fra 2002 til 2006 støttet 118 kulturprojekter uden for hovedstaden med ca. 80 mio. kr. over Provispuljen. Der er tale om kulturelle initiativer, som udspringer af lokale initiativer. Denne indsats fortsættes og forstærkes nu, idet der fra 2006 afsættes 24 mio. kr. om året til en ny kulturpulje, der understøtter og udvikler kulturlivet uden for hovedstaden.

I landdistriktsdebatten fremhæves skolen ofte som en væsentlig institution i forhold til at understøtte det lokale liv. I forskningssammenhæng har der imidlertid kun været begrænset fokus på at undersøge skolens betydning for nærmiljøet. I Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet under Indenrigs- og Sundhedsministeriet er det derfor besluttet at igangsætte en undersøgelse, der skal belyse hvilken betydning eksistensen af en skole har for udviklingen i lokalsamfund beliggende i et landdistrikt. Undersøgelsen er igangsat i april måned 2007 og forventes afsluttet omkring årsskiftet 2007/2008.

Regeringen ønsker, at give kommunalbestyrelserne større frihed til i overensstemmelse med de lokale forhold at organisere folkeskolen, ungdomsskolen og skolebibliotekstilbuddet. Regeringen forventer at fremsætte et lovforslag, der har til formål at udvide og forenkle kommunernes muligheder for at organisere skolevæsenet mv. i overensstemmelse med de lokale forhold. De lovgivningsmæssige bindinger for fælles ledelse af folkeskoler foreslås ophævet. Der skal endvidere være øgede muligheder for at etablere fælles ledelse af folkeskoler og daginstitutioner.

Det er ikke kun på grundskoleområdet, at regeringen har igangsat initiativer, der sætter fokus på og understøtter uddannelsesinstitutioners eksistens i landområderne. Med henblik på at styrke kvaliteten og kapaciteten på de videregående uddannelser, og for at nå globaliseringsstrategiens målsætning om, at mindst halvdel af alle unge skal have en videregående uddannelse i 2015, er det besluttet at styrke professionsbacheloruddannelserne gennem en videreudvikling af de faglige miljøer. Regeringen har derfor i marts 2007 fremsat lovforslag om etablering af 7-8 regionale, flerfaglige professionshøjskoler, som kan sikre, at der skabes attraktive uddannelsesmiljøer overalt i landet. Ved at skabe professionshøjskoler, der har en større kvantitativ og kvalitativ ressourcebasis, kan der sikres attraktive uddannelsesmiljøer i hele landet, idet stærkere miljøer kan understøtte svagere udkantsmiljøer. Der vil kunne etableres differentierede løsninger i overensstemmelse med lokale behov. Professionshøjskolerne vil bidrage til den generelle udvikling i landdistrikterne, herunder også erhvervsudviklingen gennem et samspil med virksomheder, regionale vækstfora mv.

Tilgængelighed er et meget væsentligt element i forhold til at sikre gode levevilkår og bosætning i landdistrikterne. Regeringen har taget initiativ til videreførelse af den midlertidige ordning om forhøjet befordringsfradrag. Videreførelsen gælder for 2007-2013. Det vurderes, at ordningen bidrager til at styrke den generelle udvikling

i landdistrikterne. Konkret medvirker fradraget til at øge jobmobiliteten samt til at tiltrække og fastholde ressourcestærke indbyggere i landdistrikter og yderområder.

Tilgængelighed handler i et moderne samfund også om adgangen til den digitale infrastruktur. Det gælder i særdeleshed de hurtige adgangsveje til internettet. Det er regeringens målsætning, at den moderne informations- og kommunikationsteknologi skal være nemt tilgængelig for alle – i hele Danmark. 98 pct. af befolkningen har i dag mulighed for bredbåndsadgang. IT- og Telestyrelsen arbejder på at sikre muligheden for højhastighedsadgang til internettet for de resterende 2 pct. af befolkningen via alternativer til det traditionelle bredbånd.

3.3. Generelle statslige initiativer

Udover de omtalte ressortspecifikke initiativer har regeringen igangsat og videreført flere generelle statslige initiativer i forhold til landdistrikterne.

I januar 2005 nedsatte indenrigs- og sundhedsministeren Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet for at sikre en generel styrkelse af indsatsen og koordinationen på landdistriktsområdet. Udvalget er sammensat ud fra en sektororienteret tilgang, der dels sikrer, at udvalget samlet har en bred indsigt i forholdene i landdistrikterne, dels sikrer at de enkelte medlemmer repræsenterer en større gruppe med interesse i landdistriktsforhold.

Målsætningen har været, at udvalget skal betjene regeringen bredt for så vidt angår input og drøftelser om landdistriktsforhold. Udvalget har haft lejlighed til at drøfte en række væsentlige landdistriktsstemaer med relevante ministre og andre aktører. De hidtidige udvalgmøder har vist, at det rådgivende udvalg kan bibringe regeringen værdifulde oplysninger og synspunkter på landdistriktsudviklingen. (Udvalgets kommissorium og sammensætning er beskrevet i redegørelsens bilag 6)

Regeringen gennemførte i 2006 14 nye initiativer under Landdistriktsprogrammet for 2000-2006. Initiativerne supplerede de betydelige aktiviteter, der allerede var sat i gang. Der blev anvendt i alt 320 mio. kr. ekstra til disse nye initiativer, idet EU tilførte ekstra 160 mio. kr., mens regeringen bidrog med 120 mio. kr. og resten kom fra kommuner og fonde. Alt i alt blev der udbetalt 1,1 mia. kr. under Landdistriktsprogrammet i 2006. De særlige initiativer for 2006 var målrettet vækst og udvikling i landdistrikterne, hvor innovation og udvikling i den samlede fødevareresektor blev sat i centrum. Samtidig øgede regeringen indsatsen for natur og miljø under Landdi-

striktprogrammet ved at fremme tiltag til bevarelse og genskabelse af naturværdier, og ved at sætte fokus på landbrugerens rolle som naturforvalter.

EU's strukturfondsmidler vil også i 2007-2013 være en væsentlig kilde til finansiering af erhvervsudviklingsaktiviteter regionalt og lokalt. Med oplægget til globaliseringsstrategien præsenterede regeringen to initiativer i relation hertil. For det første skal EU's strukturfondsmidler fremover i højere grad målrettes lokal og regional vækst og erhvervsudvikling gennem uddannelse, flere vækstiværksættere samt styrket innovation og vidensspredning. Der skal desuden være en øget konkurrence om en del af midlerne, så en større andel går til de bedste og mest perspektivrige initiativer. For det andet skal der indgås partnerskabsaftaler mellem de regionale vækstfora og staten om regional erhvervsudvikling, så der sikres en bedre sammenhæng mellem den lokale, regionale og nationale indsats. Aftalerne skal indeholde konkrete mål for erhvervsudviklingsindsatsen. For at koordinere og følge de initiativer i globaliseringsstrategien, der skal udmøntes på regionalt niveau, har regeringen nedsat Det Regionalpolitiske Ministerudvalg².

Den 1. juli 2006 oprettedes Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, IFUL, ved Syddansk Universitet. Instituttet er en omdannelse af det tidligere Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, CFUL. Det nye institut finansieres af Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Fødevareministeriet samt Syddansk Universitet. Vilklårene for finansieringen af IFUL er nærmere fastlagt i resultatkontrakter med de to ministerier. Den første resultatkontrakt med Fødevareministeriet omfatter udarbejdelse af strategi og andre udviklingsaktiviteter for det nye institut samt styrkelse af forskning og kompetenceopbygning i relation til fødevarer og turisme. Indholdet af den første resultatkontrakt med Indenrigs- og Sundhedsministeriet er beskrevet i afsnit 2.2 ovenfor.

Med etableringen af IFUL med organisatorisk tilknytning til Syddansk Universitet lægges der op til at styrke forskningen på landdistriktsområdet. IFUL skal generere viden om økonomiske, sociale og kulturelle vilkår i landdistrikterne. Gennem forskningen skal instituttet medvirke til at skabe grundlag for innovation og gode levevilkår på landet. Instituttets resultater vil blive formidlet bredt til landdistriktsaktører på alle niveauer.

² Udvalget består af: Økonomi- og erhvervsministeren, indenrigs- og sundhedsministeren, udenrigsministeren, finansministeren, videnskabsministeren, fødevareministeren, miljøministeren, undervisningsministeren og beskæftigelsesministeren.

4. Regeringens strategi og program for udvikling af landdistrikterne 2007-2013

Regeringen ønsker med Landdistriktsprogrammet for 2007-2013 at understøtte en målrettet landdistriktsudvikling såvel på erhvervsområdet, som i forhold til bosætning og generelle levevilkår samt at sikre beskyttelsen af natur og miljø – herunder opfyldelse af vand- og naturdirektiverne. Strategien for Landdistriktsprogrammet og selve programmet bidrager således til regeringens overordnede politik for landdistrikterne. Strategi og program formuleres inden for rammerne af EU's overordnede politik for landdistriktsudvikling, og gennemføres med medfinansiering fra EU. Hovedsigtet med EU's landdistriktspolitik er at fremme bæredygtig udvikling, baseret på etablering af nye erhvervs- og udviklingsaktiviteter. Et sigte der får større vægt, i takt med at den beskæftigelsesmæssige og økonomiske betydning af de traditionelle landbrugserhverv bliver mindre. Denne udvikling skal tilrettelægges, så den også underbygger en aktiv indsats for bevaring og udvikling af miljø- og naturmæssige værdier.

4.1. Visioner for Landdistriktsprogrammet

Globaliseringen skaber en åben verden med nye muligheder for Danmark. Økonomiske, kulturelle og politiske forbindelser på tværs af landegrænserne kan bidrage til vækst og velstand i Danmark, forudsat at der er mulighed for at tilpasse og forny produktionen, teknologianvendelsen og uddannelsessystemet til den nye konkurrencesituation. Regeringens samlede strategi for at fremtidssikre det danske samfund omfatter en række reformer, som forbedrer rammerne for vækst og fornyelse overalt i samfundet. Samtidig iværksættes der tiltag, som sikrer, at indsatsen for natur og miljø fastholdes og udbygges, så den også fremover lever op til internationale forpligtelser, særligt EU's vandrammedirektiv og habitatdirektivet, og understøtter nationalt prioriterede mål.

Regeringen vil sikre, at det nye Landdistriktsprogram tilrettelægges i tråd med den overordnede globaliseringsstrategi på centrale indsatsområder. Landdistriktsprogrammet skal således sigte mod at fastholde en stærk konkurrencekraft i fødevareresektoren, blandt andet ved at gennemføre et målrettet kompetenceløft i landdistrikterne.

Regeringen lægger vægt på, at Landdistriktsprogrammet bidrager til, at Danmark bevarer og udbygger sin styrkeposition inden for fødevarereproduktion. Nøgleordene er samarbejde, innovation og bæredygtighed, og en udvikling af fødevarerhvervet, som går hånd i hånd med et bedre miljø og en mere mangfoldig natur.

Der skal fortsat værnes om miljøet og naturen i Danmark. Regeringen vil sikre, at Landdistriktsprogrammet understøtter en miljømæssigt bæredygtig produktion og bidrager til, at der sikres en tilfredsstillende naturtilstand i udpegede områder i overensstemmelse med de nationale handlingsprogrammer og internationale aftaler herom (f.eks. vandramme- og habitatdirektiverne). Landdistriktsprogrammets virkemidler på dette område er blandt andet de arealbaserede aftaler om økologisk drift, miljøvenligt jordbrug og naturpleje. Der vil i det nye Landdistriktsprogram ske en yderligere geografisk målretning af indsatsen på disse områder med henblik på opfyldelse af direktiver mv.. Den miljøindsats, der iværksættes under de arealbaserede miljøordninger, understøttes af andre ordninger til fremme af uddannelse, innovation og anvendelse af ny teknologi i fødevareresektoren. Der vil i Landdistriktsprogrammet blive lagt vægt på at skabe størst mulig synergieffekt mellem de forskellige ordninger.

Regeringen vil endvidere gøre det til en hovedprioritet, at Landdistriktsprogrammet bidrager til attraktive levevilkår i landdistrikter og yderområder og til en stærk sammenhængskraft mellem land og by. Dette sikres dels gennem ordninger, der understøtter konkurrenceevnen i jordbrugserhvervene, der som nævnt i høj grad er placeret i landdistrikter og yderområder. Derudover er etableringen af de lokale aktionsgrupper et nøgleelement. Der etableres i den sammenhæng en særlige aktionsgruppe for Ærø, Samsø og Læsø. Ligeledes etableres der en særlig aktionsgruppe for småøerne. Ved udpegning af de lokale aktionsgrupper, har det været en væsentlig parameter, at sikre yderområderne en rimelig tyngde.

4.2. Overordnede mål

Visionerne for Landdistriktsprogrammets indsatser udtrykkes i fire konkrete mål. Det første mål er flere iværksættere og lokale arbejdspladser i landdistrikterne. Det

andet er en stærkere konkurrencekraft i jordbrugssektoren. Det tredje mål er en rig natur og et rent miljø og varierede landskaber, og det fjerde mål er attraktive levevilkår i landdistrikterne. Dermed inddrager landdistriktspolitikken de generelle mål for den økonomiske og sociale politik på nationalt og europæisk plan, og integrerer andre centrale højt prioriterede mål for konkurrenceevne og bæredygtig udvikling, jf. konklusionerne fra Det Europæiske Råds møder i Lissabon og Göteborg.

Regeringen ønsker overordnet at fremme innovative investeringer i hele jordbrugssektoren, og vil især lægge vægt på miljø- og energieffektive foranstaltninger. Disse foranstaltninger skal ses i sammenhæng med regeringens øvrige tiltag på dette område, hvor især planen for miljørigtig husdyrproduktion, revisionen af landbrugsloven og opfyldelse af habitat- og vandrammedirektiverne er centrale. Derudover er der fastsat en målrettet indsats for at fremme den økologiske produktion og afsætning.

Landdistriktsprogrammets fire mål skal realiseres gennem støtteforanstaltninger, der er opdelt i tre grupper (akser) i overensstemmelse med EU's retningslinjer for forvaltningen af Landdistriktsprogrammet. En væsentlig del af indsatsen vil blive tilrettelagt af de lokale aktionsgrupper, som kan etableres i alle områder med landdistrikter.

Målet om flere iværksættere og lokale arbejdspladser i landdistrikterne skal blandt andet ses i sammenhæng med indsatsen for en stærkere konkurrencekraft i jordbrugssektoren, og Landdistriktsprogrammets tiltag for at fremme erhvervsudviklingen inden for fødevarer-, gartneri- og skovbrugssektoren, idet disse erhverv har en traditionel styrkeposition i landdistrikterne. Landdistriktsprogrammet vil bidrage til at fastholde og udvikle denne position med et særligt fokus på innovation, kompetenceudvikling og konkurrenceevne. Samtidig vil samarbejdet mellem de nye lokale aktionsgrupper, regionerne og de regionale vækstfora kunne bidrage til at pege på de rigtige lokale løsninger, så det lokale potentiale realiseres.

Landdistriktsprogrammet kan bidrage til langt hurtigere gennemslag af ny viden, så man får mere for forskningskronerne. Dermed skabes afledte videnbaserede jobs, ligesom der skabes en bedre sammenhæng mellem forskningen og den anvendelsesorienterede udvikling.

På miljø- og naturområdet vil hovedudfordringen blive, at fastholde indsatsen med vandmiljøplanerne, og at bidrage til de nationale og internationale målsætninger på

miljøområdet. Et vigtigt virkemiddel er udviklingen af landbrugs- og skovbrugserhvervene, der bidrager til en forbedring af natur og miljø. Landmandens og skovbrugerens rolle som naturforvalter vil stå centralt i denne udvikling.

Regeringen vil give en større rolle til lokale udviklingsprojekter til fremme af natur og miljøformål. I disse projekter vil lokale aktionsgrupper og private aktører enkeltvis eller i forening have mulighed for gennemførelse af miljø- og naturprojekter. Disse projekter kan derved koordineres med indsatser for forbedring af levevilkår og andre lokalt prioriterede aktiviteter, herunder fremme af turismen.

Det er vigtigt for regeringen, at Landdistriktsprogrammet har et stærkt fokus på lokal medbestemmelse og på borgernes deltagelse i udviklingen i deres lokalområde. For at sikre, at det lokale potentiale realiseres i overensstemmelse med lokale prioriteter har de lokale aktionsgrupper fået en central rolle i prioriteringen og gennemførelsen af disse aktiviteter. Nye rekreative muligheder i naturen til gavn for både lokale og turister skal også forankres lokalt.

Landdistriktsprogrammet er i første omgang udmøntet for 2007 og 2008. Fastlæggelsen af udmøntningen for 2009-2013 skal ske senest i 2008.

4.3. De centrale virkemidler i regeringens Landdistriktsprogram

Landdistriktsprogrammet er bygget op om en række støtteforanstaltninger inden for de tre hovedområder eller akser.

De vigtigste konkrete virkemidler til at fremme konkurrencekraft og arbejdspladser er de ordninger, der støtter innovation i såvel det primære landbrug og gartneri som i forarbejdningssektoren. Generelt vil miljø- og energiteknologi samt initiativer, der fremmer fødevarekvalitet og økologi være centrale. Der vil generelt være særligt fokus på samarbejdsprojekter, som går på tværs af sektorer og som indarbejder ny forskningsbaseret viden.

Konkret vil der blive etableret støtteordninger for innovation og udvikling i jordbruget og for innovation og udvikling i forarbejdningssektoren. Begge disse ordninger vil understøtte formidling af viden, udvikling og anvendelse af nye teknologier, processer og produkter.

Derudover vil Landdistriktsprogrammet understøtte aktiviteter til at etablere og deltage i kvalitetsmærkeordninger. Denne indsats vil være rettet mod såvel de primære

re producenter, som mod producentsammenslutninger, og ordningen vil i opstartsfasen have særligt fokus på den økologiske sektor.

På miljøområdet vil der i lighed med tidligere år blive åbnet for støtte til en række arealbaserede miljøordninger, herunder jordbrugsdrift på små øer, etablering af vådområder og randzoner, miljøvenligt jordbrug og natur- og landskabspleje målrettet højt prioriterede naturområder. Desuden vil der blive givet tilskud til omlægning til økologi og til økologisk drift af jordbrug. Der vil være en ordning for biotopforbedrende beplantninger og læhegn, mens regeringens indsats for skovrejsning under Landdistriktsprogrammet begrænses til skovrejsning i skovrejsningsområder.

Disse arealbaserede miljøforanstaltninger vil generelt blive udbudt på nationalt plan som bidrag til opfyldelse af overordnede målsætninger på miljøområdet, andre nationale prioriteter samt Danmarks Internationale forpligtigelser, herunder særligt opfyldelse af EU's vandrammedirektiv og habitatdirektiv. Der vil dog samtidig være mulighed for, at såvel lokale aktionsgrupper som kommuner kan iværksætte lokale miljø- og naturprojekter, og i den sammenhæng vil en række af de generelle nationale ordninger kunne benyttes.

Målet om at sikre attraktive levevilkår i landdistrikterne, der bidrager til sammenhængskraften mellem land og by, kan især understøttes af ordninger, der fremmer, diversificering til ikke landbrugsaktiviteter, mikrovirksomheder, turisme, fornyelse i landsbyer, etablering af servicefaciliteter, og bevaring af natur- og kulturarv.

Der vil være to generelle ordninger for henholdsvis kulturaktiviteter i landdistrikterne og aktiviteter for børn og unge, der udbydes i hele landet. Derudover vil det være op til de lokale aktionsgrupper at identificere konkrete aktiviteter i lokalområdet og prioritere mellem dem.

4.4. Administration af Landdistriktsprogrammet

Fødevarerministeriet er hovedansvarlig for gennemførelse af Landdistriktsprogrammet 2007-2013, idet Miljøministeriet dog er ansvarlig for skovbrugsindsatserne. En række ordninger bliver administreret centralt, mens andre ordninger administreres af de lokale aktionsgrupper ved den såkaldte Leader-metode, hvor der lægges stor vægt på lokal borgerinddragelse og lokalt forankrede beslutningsprocesser. For at sikre koordination mellem den erhvervsrettede indsats under Landdistriktsprogrammet, der administreres centralt, og de regionale vækstfora, får vækstforaene blandt andet på udvalgte områder mulighed for at indstille projekter.

Lokale aktionsgrupper og LEADER-metoden

Et vigtigt mål for de nye Landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammer er at understøtte nærdemokratiet og landdistriktsbefolkningens indflydelse på udviklingen i landdistrikterne. Derfor vil der blive etableret lokale aktionsgrupper, som vil få central indflydelse på væsentlige dele af programmerne. Princippet om de lokale aktionsgrupper er allerede kendt, idet der frem til 2006 har været etableret 12 såkaldte LEADER+ grupper over hele landet, som en form for pilotprojekt. Der har været gode erfaringer med organisering af lokalt baserede aktiviteter gennem disse grupper, og den såkaldte LEADER-model er nu blevet en integreret del af Landdistriktsprogrammerne på EU-plan. I Danmark har regeringen valgt at lægge en betydelig del af administrationen ud til disse grupper, og Danmark er formentlig det EU-land, der tildeler de lokale aktionsgrupper den største formelle rolle i udmøntningen af Landdistriktsprogrammet.

Borgere, lokale organisationer og foreninger samt offentlige myndigheder vil blive repræsenteret i de lokale aktionsgrupper, ligesom de regionale vækstfora kan lade sig repræsentere i aktionsgruppernes bestyrelser. Desuden vil der blive lagt vægt på at inddrage motiverede, lokale aktører, der kan udvikle og gennemføre projekter. Ved at forankre aktiviteterne i de lokale aktionsgrupper sikres en effektiv afvejning af behov, muligheder og ressourceanvendelse i lokalsamfundet.

Efter etableringen vil de lokale aktionsgrupper skulle udarbejde udviklingsstrategier for derved at skabe rammerne for at realisere de lokale muligheder og ønsker i tæt samarbejde med andre regionale og kommunale aktører.

De lokale aktionsgrupper forventes især at ville beskæftige sig med initiativerne for øget lokal beskæftigelse, attraktive levevilkår, og natur- og miljøprojekter.

For at sikre en enstregt erhvervsfremmeindsats og en målrettet regional og lokal erhvervsudviklingsindsats skal kommunerne og de regionale vækstfora godkende, at de lokale strategier er i overensstemmelse med de fastlagte regionale og kommunale strategier ligesom vækstfora skal godkende større erhvervsrettede projekter.

Som udgangspunkt for en udpegning af de lokale aktionsgrupper har Fødevarerministeriet i samarbejde med Danmarks Jordbrugsforskning udarbejdet et klassifikationssystem for "landdistriktsgraden" for de enkelte kommuner.

De lokale aktionsgruppers geografiske aktionsområder følger som udgangspunkt kommunegrænserne pr. 1. januar 2007. I særlige tilfælde kan man fravige disse kriterier, herunder i forbindelse med etablering af en lokal aktionsgruppe for små og mellemstore øer.

De lokale aktionsgrupper skal - inden for en udmeldt budgetramme - prioritere og indstille projekter under støtteordningerne om øget beskæftigelse, attraktive levevilkår, og natur- og miljøforbedringer via miljøprojekter.

Netværks- og Evalueringssystem

For at understøtte hele programmets indsatsområde etablerer Fødevarerministeriet et netværk, som står for rådgivning, sparring, og erfaringsudveksling med de relevante aktører i landdistrikterne. Der vil også ske omfattende faglig sparring mellem de centrale og lokale aktører vedrørende miljø- og naturprojekter. Netværket vil blive et vigtigt forum for dialog og information mellem det ministerielle niveau, forvaltningsniveauet og det lokale niveau og vil være centralt for politikudviklingen på landdistriktsområdet.

Fødevarerministeriet nedsætter et udvalg under ledelse af fødevarerministeren. Dette udvalg drøfter overordnede politiske prioriteringer og nye initiativer inden for Fødevarerministeriets ressort, idet hovedvægten vil være på de berøringsflader, der er mellem Landdistriktsprogrammet og Fødevarerministeriets øvrige politikområder.

Der etableres desuden et overvågningsudvalg, hvor landdistriktspartnerskabet deltagere. Udvalget drøfter implementering af nye initiativer, den praktiske gennemførelse af støtteordninger og programmets overordnede gennemførelse.

For at sikre samarbejde og synergi mellem de lokale aktionsgrupper etableres et koordinatorforum, hvor landdistriktskoordinatorer samt få udvalgte institutioner deltagere. Dette forum varetager erfaringsudveksling, praktisk gennemførelse af nye initiativer under Leader-metoden, og drøfter initiativer som forelægges fødevarerministerens udvalg. Et netværkssekretariat skal varetage den løbende kommunikation om programmet og give sekretariatsbetjening til de øvrige fora i netværket.

5. Udfordringer på landdistriktsområdet

I nærværende redegørelse er der fremhævet en række initiativer, som regeringen har igangsat på landdistriktsområdet gennem de seneste to år. Den betydelige fremadrettede indsats, der vil ske som led i udmøntningen af Landdistriktsprogrammet er ligeledes beskrevet.

Det er endvidere understreget, at regeringen vil følge udviklingen i landdistrikterne i lyset af kommunalreformens gennemførelse.

Regeringen er herudover opmærksom på, at den generelle samfundsudvikling - herunder globaliseringsudfordringen - i visse henseender sætter landdistrikterne under pres og skaber nye udfordringer for disse områder.

Regeringen ønsker at indgå i en åben løbende dialog med de relevante aktører om landdistrikternes vilkår og udvikling. Gennem en diskussion af de aktuelle udfordringer kan der samtidig skabes opmærksomhed om landdistrikternes særlige potentialer og de nye muligheder, der åbner sig.

I det følgende skitseres i overskriftsform nogle af de udfordringer, der forventes at være på dagsordenen i de nærmeste år. En del af svarene på udfordringerne er indeholdt blandt de initiativer, som regeringen har igangsat, og der kan i forlængelse af ovenfor nævnte dialog forventes at fremkomme flere mulige svar på udfordringerne gennem de kommende år.

Udfordringer der knytter sig til forandringer i bosætnings- og erhvervsstrukturen

Den generelle samfundsudvikling har blandt andet betydet at bosætnings- og erhvervsstrukturen gennem længere tid har været under forandring i landdistriktsområderne. Forandringerne gør det relevant at revurdere behov og muligheder i for-

hold til areal- og bygningsanvendelsen på længere sigt for derigennem at understøtte, at landdistrikterne forbliver attraktive områder for udvikling og bosætning.

En udfordring i denne sammenhæng knytter sig til at sikre kvaliteten af de fysiske omgivelser i landdistrikterne. De ændrede bosætnings- og erhvervsstrukturer betyder, at nogle landdistriktsområder oplever et stigende antal tomme bygninger, ikke mindst på sammenlagte landbrugsejendomme. Endvidere meldes der i nogle kommuner om problemer med misligholdte og forfaldne bygninger i det åbne land og mindre landsbyer. Forhold som disse svækker et områdes attraktivitet og kan være katalysator for en generel negativ udvikling. Som tidligere nævnt har Socialministeriet igangsat en undersøgelse på området, og regeringen vil følge op herpå.

Udfordringerne i forhold til at understøtte udvikling i landdistrikterne knytter sig ikke alene til kvaliteten af de fysiske omgivelser. Der kan være behov for at tænke nye tanker både i forhold til bosætning og erhverv. Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at landdistrikterne er forskellige og i forskelligt omfang er påvirket af de ændrede strukturer. Udfordringer og mulige løsninger vil derfor også variere, og kan ligge både i nærområdet eller i et større samarbejde, der fx bygger bro mellem land, by og yderområder.

På bosætningsområdet kan det fremhæves at landdistrikterne samlet set har haft et stabilt befolkningstal gennem de seneste 10 år. Men tallene dækker over forskelle mellem landdistrikter i udkantsområderne og de landdistrikter, der udgør et naturligt område for pendlingsbeboelse. Landdistrikterne i udkantsområderne oplever generelt et svagt vigende befolkningstal. Et af de temaer, der i den forbindelse vil være til debat, er spørgsmålet om at åbne for nye bosætningsformer i udvalgte områder, f.eks. øget deltidsbosætning i form af såkaldte "second homes".

Der kan samtidig være behov for at sætte fokus på den potentielle konflikt mellem boligbebyggelsen i landdistrikterne og det moderne, intensive landbrug med store enheder. I dag er der nogle steder fortsat en meget blandet arealanvendelse i landdistrikterne og i de mindre byer, idet beboelse og erhvervsbygninger er placeret i umiddelbar nærhed af hinanden. Denne blanding af bolig og erhverv udspringer af en tid, hvor landbrug var det dominerende erhverv og bestod af mange små enheder. I dag kan samlokaliseringen imidlertid indebære problemer og konflikter, når gener i form af lugt, støj m.m. kolliderer med forventningerne blandt borgere i landdistrikterne, der ikke er knyttet til landbrugserhvervet. De nuværende forhold

betyder samtidig, at landbrugserhvervet underlægges restriktive betingelser som følge af naboskab til beboelses- og naturområder.

Det er endvidere en udfordring, at landdistriktsområderne overvejende er præget af erhverv med en svag beskæftigelsesudvikling. For nogle områder har dette som nævnt mindre betydning, idet de fungerer som attraktive og velfungerede pendlingsområder. Andre steder kan der derimod være større behov for eller ønsker om at opretholde en kombination af lokal beskæftigelse og beboelse. I forhold til disse områder bør der blandt andet tænkes i nye erhvervsformer, f. eks. udvikling af nicheerhverv, turisme og oplevelsesøkonomi på baggrund af lokale styrker og kvaliteter.

Udfordringer der knytter sig til uddannelse og skolestrukturer i landdistrikterne

Uddannelse er et højt prioriteret område for regeringen og det er derfor også afgørende, at der er let adgang til uddannelse af høj kvalitet i hele landet. Som led i at sikre opfyldelsen af denne målsætning er der et fortsat behov for at overveje skolestrukturerne - såvel lokalt i forhold til folkeskoleområdet som centralt i forhold til ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelsesinstitutioner. Den overordnede udfordring er her at sikre en balance mellem nærhed og bæredygtige uddannelsesinstitutioner, der kan levere uddannelse af høj kvalitet.

I forhold til det videregående uddannelsesområde blev denne udfordring taget op i regeringens globaliseringsinitiativ med forslaget om at skabe professionshøjskoler. Et centralt mål med etablering af professionshøjskolerne er netop at sikre attraktive uddannelsesmiljøer i hele landet ved at lade stærkere centerinstitutioner understøtte svagere udkantsmiljøer.

På folkeskoleområdet er det kommunalbestyrelserne, der har til opgave at sikre balancen mellem nærhed og bæredygtige uddannelsesinstitutioner som led i den overordnede lokale prioritering. Som tidligere nævnt er det regeringens hensigt, at give kommunerne større frihed til at organisere folkeskolen i overensstemmelse med de lokale forhold – f.eks. i form af fælles ledelse for mindre skoler.

Udfordringer der knytter sig til det lokale medborgerskab og engagement

Afslutningsvis skal det understreges at livet i landdistrikterne i høj grad skabes nedefra. Det er afgørende for udviklingen i de enkelte landdistrikter, at beboerne tager ansvar for området udvikling og viser medborgerskab og lokalt engagement. Hvor dette engagement og medborgerskab er en selvfølge i mange landdistrikts-

områder, kan der være større behov for at understøtte det andre steder. Kommunerne har i den sammenhæng en vigtig rolle i forhold til at være lydhør og indgå i en tæt dialog med lokalsamfundene om at sikre de bedst mulige rammer for det lokale liv. Dialogen kan med fordel tage afsæt i en landdistriktspolitik.

Bilag

Bilag 1: Afgrænsning af landdistrikter og kommunetyper	2
Bilag 2: Statistik.....	6
Bilag 3: Støttemuligheder under det danske Landdistriktsprogram 2007-2013	24
Bilag 4: Oversigt over tiltag ift. landdistrikterne opdelt efter ministerområde	35
Bilag 5: Folketingets vedtagelse nr. 23	50
Bilag 6: Kommissorium for det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet	51

Bilag 1: Afgrænsning af landdistrikter og kommunetyper

I dette bilag beskrives de definitioner og kommunetypeafgrænsninger, som anvendes i bilag 2, og som også anvendes i selve redegørelsen. I nærværende landdistriktsredegørelse anvendes de samme definitioner og kommunetyper som i landdistriktsredegørelsen fra 2004.

De anvendte kommunetypeafgrænsninger refererer til kommunestrukturen før kommunalreformens ikrafttræden den 1. januar 2007.¹

Landdistrikter og kommunetyper

Den første geografiske afgrænsning er en sontring mellem landdistrikter og byområder. På baggrund af Danmarks Statistiks byopgørelse afgrænses et byområde som:

"... en sammenhængende bebyggelse, der på opgørelsestidspunktet har mindst 200 indbyggere; at bebyggelsen er sammenhængende vil som hovedregel sige, at afstanden mellem husene ikke overstiger 200 meter medmindre afbrydelsen skyldes offentlige anlæg, kirkegårde o.l."

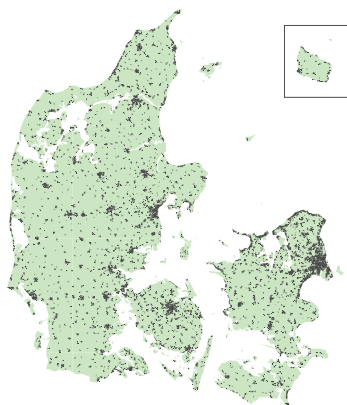
Landdistrikterne er områderne uden for byområderne. Byområderne afgrænses yderligere i forhold til indbyggertal og hovedstadsområdet². Figur 1 illustrerer Danmarks byområder og landdistrikter.

¹ Det bemærkes, at der på enkelte ministerområder arbejdes med andre kommunetypeafgrænsninger en Danmarks Statistiks. F.eks. har Fødevareministeriet udarbejdet en særlig typologi i forbindelse med udmåntningen af landdistriktsprogrammet.

² Hovedstadsregionen er et afgrænset byområde - Hovedstadsområdet - som i Danmarks Statistiks afgrænsning pr. 1. januar 2004 omfatter Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Københavns Amt samt Allerød Kommune, Birkerød Kommune, Farum Kommune, Fredensborg-Humlebæk Kommune,

Når der i bilag 2 henvises til landdistrikter er det fortrinsvis efter ovennævnte definition, hvorefter ca. 15 pct. af befolkningen er bosiddende i landdistrikterne. Tabel 1 viser mere nuanceret, hvorledes befolkningen fordeler sig efter bymæssighed.

Figur 1: Landdistrikterne og byområder i Danmark

Bemærkning: Byområderne, der er markeret på kortet, omfatter både bymæssig bebyggelse og sommerhusområder.

Kilde: Kortet er udarbejdet af ESS Danmark A/S for Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Tabel 1: Bymæssighed pr. 1. januar 2006

Definitioner	Andel af befolkningen
Hovedstadsområdet + byer over 100.000 indbyggere	29 %
Byer mellem 20.000-99.999 indbyggere	17 %
Byer mellem 5.000-19.999 indbyggere	15 %
Byer mellem 1.000-4.999 indbyggere	16 %
Byer mellem 200-999 indbyggere	8 %
Landdistrikter	15 %

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

Definitionen af bymæssighed fortæller intet om den geografiske fordeling af befolkningen. En anden mulighed er derfor at anvende en geografisk afgrænsning, som sondrer mellem udkantskommuner, landkommuner og bykommuner. Sondringen mellem forskellige kommunetyper bygger på et samlet billede af kommunens indbyggertal uafhængigt af byområder og landdistrikter.

Landkommuner omfatter de kommuner, hvis største by pr. 1. januar 1994 havde mindre end 3.000 indbyggere. De øvrige kommuner defineres som bykommuner. Denne afgrænsning er ligeledes anvendt i tidligere landdistriktsredegørelser og i Betænkning nr. 1333 om landdistrikternes udviklingsmuligheder.

Landkommuner inkluderer udkantskommuner, der defineres som de kommuner, hvis største by havde mindre end 3.000 indbyggere i 1994, som er beliggende mere end 40 km fra nærmeste stærke geografiske center³, og som er beliggende mere end 30 km fra nærmeste geografiske center i øvrigt.⁴ Desuden er landkommuner, der er mindre ø-kommuner, med undtagelse af Fanø Kommune, afgrænset som udkantskommune.

Bykommuner er opdelt i henholdsvis bykommuner i Hovedstadsregionen og øvrige bykommuner.⁵

Efter denne definition var der pr. 1. januar 2006 29 udkantskommuner, 76 landkommuner, 121 bykommuner uden for Hovedstadsregionen og 44 kommuner i Hovedstadsregionen.

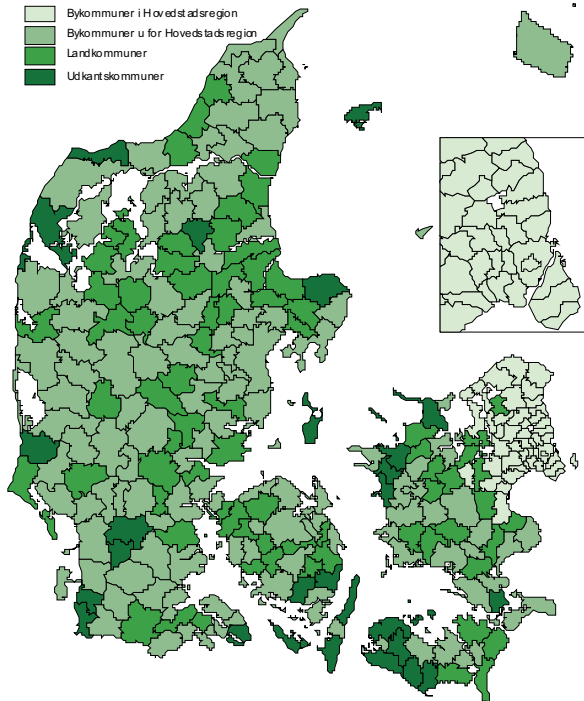
Det bemærkes, at hele Bornholm – efter kommunesammenlægningen – nu defineres som en bykommune.⁶ Figur 2 viser den geografiske fordeling af de forskellige kommunetyper.

³ De stærke geografiske centre afgrænses som kommuner, der havde en pendlerintensitet (antallet af indpendlere til kommunen i forhold til antallet af udpendlere fra kommunen), som var større end 2,0 i 1984, og som havde mere end 40.000 arbejdspladser i kommunen i 1984. De stærke geografiske centre er Århus Kommune, Odense Kommune, Aalborg Kommune og Esbjerg Kommune. Desuden er Hovedstadsregionen et stærkt geografisk center.

⁴ De geografiske centre i øvrigt afgrænses som øvrige kommuner, der havde mere end 20.000 arbejdspladser i kommunen i 1984 eller mere end 10.000 arbejdspladser i kommunen i 1984 og en pendlerintensitet, som var større end 2,0 i 1984. De geografiske centre i øvrigt er Nykøbing Falster Kommune, Næstved Kommune, Aabenraa Kommune, Fredericia Kommune, Horsens Kommune, Kolding Kommune, Vejle Kommune, Herning Kommune, Holstebro Kommune, Randers Kommune, Silkeborg Kommune, Skive Kommune, Viborg Kommune og Frederikshavn Kommune.

⁵ Hovedstadsregionen omfatter Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Københavns Amt, Frederiksborg Amt og Roskilde Amt.

Figur 2: Den geografiske fordeling af kommunegrupperne, 2006

Kilde: Danmarks Statistik

De to geografiske sondringer giver tilsammen en mulighed for eksempelvis at undersøge en bykommunes landdistrikter.

⁶ I forbindelse med data, der viser en udvikling, er Bornholm og i den pågældende årrække blevet omkodet til én kommune. Tilsvarende er Ærø defineret som en udkantskommune.

Bilag 2: Statistik

Dette bilag beskriver den generelle udvikling i de danske landdistrikter og byområder samt i de forskellige kommunetyper. Udviklingen belyses i forhold til befolkningens sammensætning for så vidt angår alder, uddannelse og antallet af indvandrere og efterkommere. Herefter belyses den økonomiske udvikling for så vidt angår beskæftigelse, ledighed, udskrivningsgrundlag og nettodriftsudgifter. Afslutningsvis beskrives landdistrikternes erhvervsstruktur.

I bilaget anvendes de to geografiske afgrænsninger, som er præsenteret i bilag 1. Endvidere tages der – med enkelte undtagelser – udgangspunkt i kommunegrænserne frem til 1. januar 2007.

2.1. Sammenfatning

Bilaget beskriver befolkningsudviklingen, den generelle økonomiske udvikling og erhvervsudviklingen i landdistrikter og udkantskommuner sammenholdt med de øvrige dele af landet.

Befolkningsudvikling

Befolkningstallet i landdistrikterne har ligget på ca. 800.000 personer – svarende til ca. 15 pct. af den samlede befolkning – i perioden 1994-2006. Mens landdistrikterne således har haft et nogenlunde konstant befolkningstal, har den øvrige del af landet oplevet en mindre årlig vækst i befolkningstallet på 0,3 pct. i samme periode. Fordelt på kommunetyper viser det sig, at tallene dækker over en mindre årlig befolkningstilbagegang i udkantskommunerne, mens land- og bykommunerne har haft en vis årlig vækst i befolkningstallet i perioden 1996-2006.

Befolkningens alders og uddannelsesmæssige sammensætning belyses ligeledes i bilaget. Der viser sig ikke væsentlige forskelle i alderssammensætningen mellem landdistrikter/udkantskommuner og de øvrige dele af landet. Befolkningens generelle uddannelsesniveau er steget markant de seneste 10 år og denne positive udvikling gælder også for landdistrikterne. Trods den positive udvikling og en tilnær-

melse til landsniveauet er uddannelsesniveaue i landdistrikterne dog fortsat lavere end for landet som helhed.

Den generelle økonomiske udvikling

Bilaget viser en positiv og stort set identisk udvikling i de personlige indkomster for alle kommunetyperne. Trods den positive udvikling i hele landet har udkantskommunerne dog fortsat en relativt lavere indkomst pr. indbygger sammenlignet med det øvrige land.

Udkantskommunerne har oplevet en tilbagegang i beskæftigelsen siden 1999 – særligt i perioden 2002-2003. Fra 2004 og frem er beskæftigelsesniveauet for udkantskommunerne dog stabiliseret. Bilaget viser samtidig, at ledighedsprocenten for land- og udkantskommuner generelt har ligget lavere end for landet som helhed i perioden 1995-2005.

Kommunernes nettodriftsudgifter pr. indbygger kan ses som en indikator for det kommunale serviceniveau. Bilaget viser en tydelig tendens til at nettodriftsudgifterne i land- og udkantskommunerne har tilnærmet sig landsniveauet i løbet af perioden 1980 til 2006.

Erhvervsudvikling

I forhold til erhvervsudviklingen viser bilaget, at udkantskommunerne oplevede et fald i antallet af lokale arbejdspladser fra 1999 til 2004. Siden 2004 er niveauet stabiliseret.

Endvidere viser de statistiske opgørelser relativt store forskelle i erhvervsstrukturen mellem land- og udkantskommuner og det øvrige land. Erhvervsstrukturen i landdistrikterne er fortsat kendetegnet ved de primære erhvervs relativt store andel. Dog er der i perioden 1995-2005 sket en væsentlig fremgang i flere andre erhvervsgrupperes tilstedeværelse i land- og udkantskommuner – herunder i de offentlige og private serviceerhverv og i bygge- og anlægsbranchen.

2.2. Befolkningsudviklingen

I perioden 1994 til 2006 har Danmark som helhed oplevet en gennemsnitlig årlig befolkningstilvækst på ca. 0,31 pct. Befolkningvæksten har dog ikke været jævnt fordelt mellem byer og landdistrikter. Tilvæksten har således været størst i byer med over 5.000 indbyggere, mens også de mindre byer med 1.000-4.999 indbyggere har oplevet en vækst over gennemsnittet.

De helt små byer samt landdistrikterne har derimod oplevet en mere beskedent henholdsvis negativ befolkningsvækst, jf. figur 1.

Det bemærkes dog, at der i perioden fra 1994-2004 fandt en mindre stigning sted i landdistrikternes befolkningstal, men at antallet i 2006 er tilbage på ca. samme niveau som i 1994.

Tabel 1 viser også, at der i landdistrikterne bor ca. 800.000 personer, hvilket svarer til knap 15 pct. af den samlede befolkning.

Tabel 1: Udviklingen i befolkningstallet, fordelt efter bymæssighed, 1994-2006

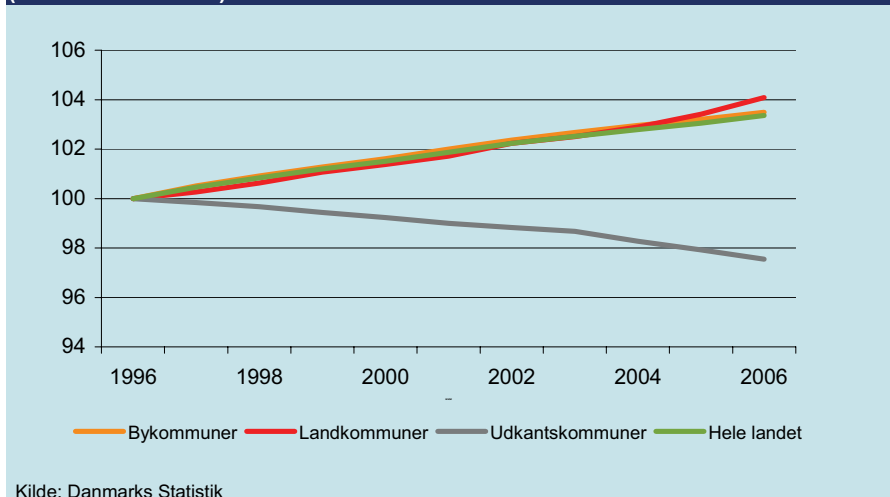
	Indbyggere 1994	Indbyggere 2004	Indbyggere 2006	Gennemsnitlig vækst 94-06
Hovedstadsområdet + byer over 100.000 indbyggere	1.507.699	1.582.412	1.579.905	0,40
Byer mellem 5.000-99.999 indb.	1.685.278	1.761.890	1.774.432	0,44
Byer mellem 1.000-4.999 indb.	802.231	835.071	834.739	0,34
Byer mellem 200-999 indb.	421.529	431.409	424.500	0,06
Landdistrikter	779.905	786.858	779.151	-0,01
Hele landet	5.196.642	5.397.640	5.392.727	0,31

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

Figur 1 viser befolkningsudviklingen fordelt på kommunetyper. Det fremgår, at udkantskommunerne har oplevet en befolkningstilbagegang, mens befolkningstallet i land- og bykommunerne er steget i perioden. Gennemsnitligt har landkommunerne og bykommunerne oplevet en årlig vækst på henholdsvis 0,40 pct. og 0,34 pct. i perioden fra 1996 til 2006, mens udkantskommunerne i samme periode har haft en årlig befolkningstilbagegang på 0,25 pct. Det bemærkes, at denne befolkningstilbagegang har været noget kraftigere fra 2003 og frem, hvilket også ses af kurven på figur 1.

Pr. 1. januar 2006 var befolkningstallet for udkantskommunerne 170.521 indbyggere og for landkommuner 620.080 indbyggere. Det svarer til henholdsvis 3,1 pct. og 11,4 pct. af den samlede befolkning i Danmark.

Figur 1: Udviklingen i befolkningstallet, fordelt på kommunetype, 1996-2006 (1996 = indeks 100)

Befolkningssammensætningen

Befolkningssammensætningen i landdistrikter og byer beskrives i det følgende ud fra parametrene alder, uddannelse samt antallet af indvandrere og efterkommere.

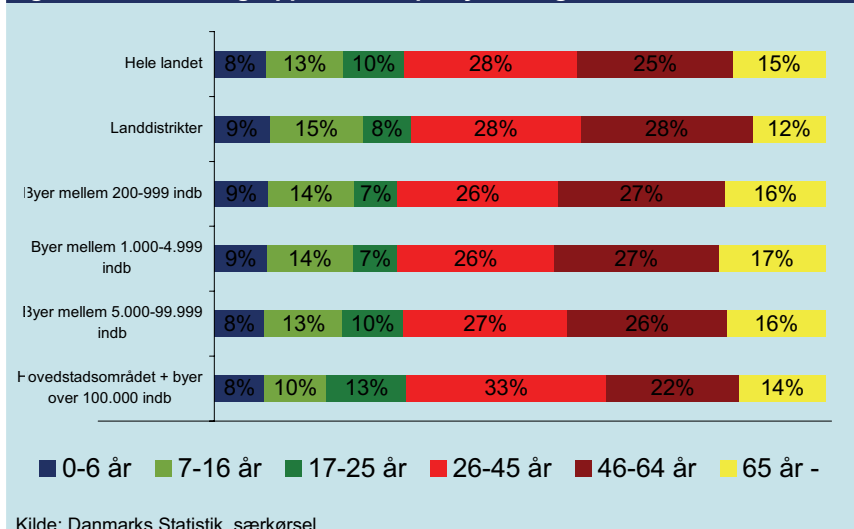
Figur 2 og 3 viser aldersfordelingen for befolkningen i 2006 fordelt på henholdsvis bymæssighed og kommunetype. Fordelt efter bymæssighed ses det, at landdistrikterne primært afviger fra landet som helhed, når det kommer til personer i alderen 46-64 år, hvor der er en mindre overrepræsentation, samtidig med at der også er lidt flere børn i alderen 7-16 år. Omvendt ses i landdistrikterne en underrepræsentation af ældre over 65 år. Det gælder for landdistrikterne såvel som for de mindre byer under 5.000 indbyggere, at der er en underrepræsentation af unge i alderen 17-25 år, hvilket formentlig kan forklares med de unges søgen mod de større uddannelsesbyer.

Betragtes befolkningens alderssammensætning i stedet fordelt efter kommunetype, ses det, at udkantskommunerne har den største andel af ældre indbyggere over 64 år. Samtidig har såvel udkantskommuner som landkommuner den største andel af indbyggere i alderen 0-16 år.

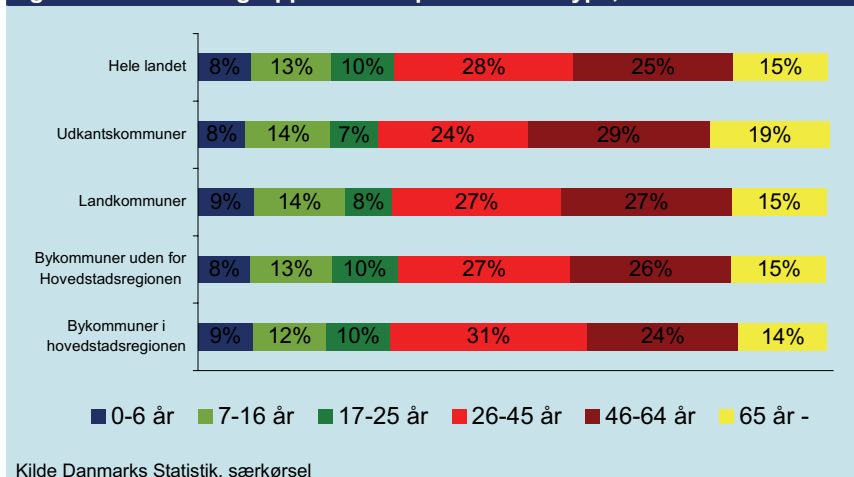
Bykommuner har sammenlignet med landkommuner og udkantskommuner den største andel af 17-25-årige, mens antallet af indbyggere i den erhvervsaktive al-

der, 26-64 år, kun varierer med få pct. fra kommunetype til kommunetype og fra landsgennemsnittet.

Figur 2: Seks aldersgrupper fordelt på bymæssighed, 2006

Figur 3: Seks aldersgrupper fordelt på kommunetype, 2006

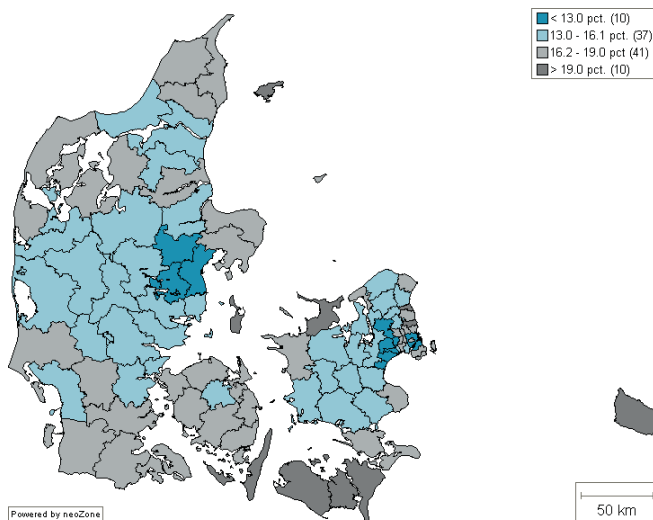
I det følgende betragtes andelen af ældre over 64 år i de nye kommuner nærmere, idet denne andel i høj grad har betydning for kommunernes tilrettelæggelse af offentlige servicetilbud samt for udgifterne forbundet hermed.

De to kort i figur 4 viser andelen af ældre i de nye kommuner i 2006 og – på baggrund af Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivninger – i 2030. Det ses, at mange af de kommuner, som i dag har en relativt høj andel af ældre, fortsat vil have en relativt høj andel af ældre i 2030. Det bemærkes dog i forlængelse heraf, at befolkningen generelt vil være ældre om 26 år.

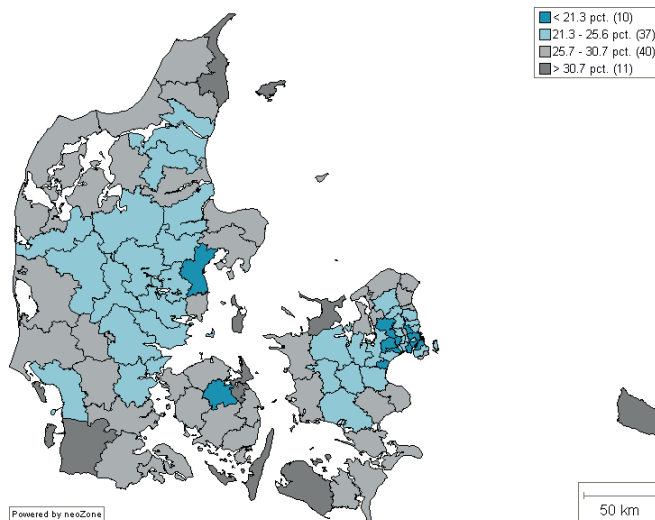
Det bemærkes, at kortene viser *andelen* af ældre over 65 år, hvilket betyder, at en befolkningstilbagegang i nogle kommuner i 2030 kan bevirke, at andelen af ældre stiger, selvom det faktiske antal ældre ikke nødvendigvis øges.

Figur 4: Andelen af ældre over 65 år, 2006 og 2030

2006

2030

Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct. fraktilen, på 50 pct. fraktilen og på 90 pct. fraktilen. Det laveste interval indeholder således de 10 pct. af observationerne, der har de laveste værdier. Det højeste interval indeholder de 10 pct. af observationerne, der har de højeste værdier.
Kilde: Danmarks Statistik

Det generelle uddannelsesniveau i Danmark er steget i løbet af de sidste 10 år, jf. tabel 2, der viser, at særligt andelen af personer med en videregående uddannelse er steget, mens andelen er personer med en grundskoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelse er faldet.

Denne tendens ses også i landdistrikterne, idet både andelen af personer med en erhvervsfaglig og videregående uddannelse er steget klart siden 1994. Trods ændringerne i uddannelsesprofilen og tilnærmelser til landsniveauet ses det dog, at uddannelsesniveauet i landdistrikterne fortsat er relativt lavere end for landet som helhed.

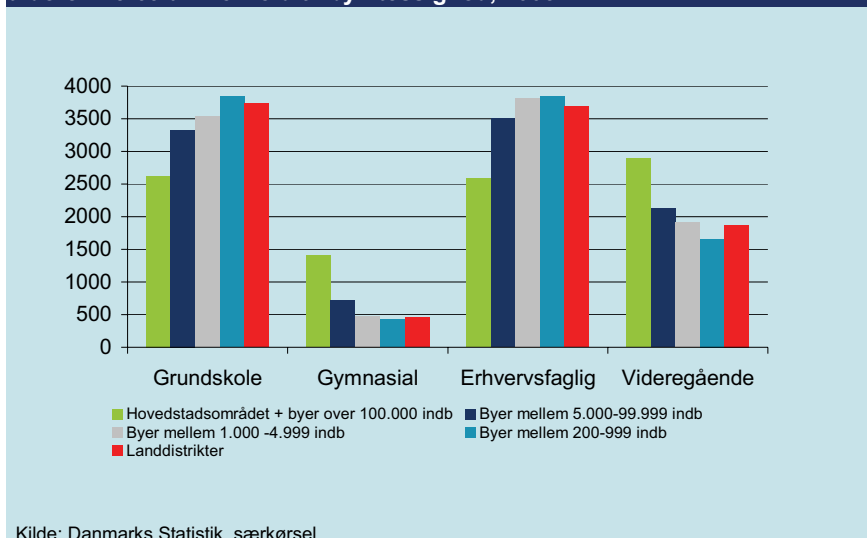
Tabel 2: Andele personer i alderen 15-69 år fordelt efter højeste uddannelsesniveau i landdistrikterne sammenlignet med hele landet, udvalgte år fra 1994-2005

	Hele Landet				Landdistrikter			
	1994	1999	2003	2005	1994	1999	2003	2005
Grundskole	42%	36%	34%	32%	51%	44%	39%	37%
Gymnasial	8%	9%	8%	8%	4%	5%	5%	5%
Erhvervsfaglig	32%	34%	34%	33%	30%	34%	37%	37%
Videregående	16%	19%	21%	23%	13%	16%	18%	19%
Uoplyst og øvrige	2%	2%	3%	3%	2%	2%	2%	3%

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

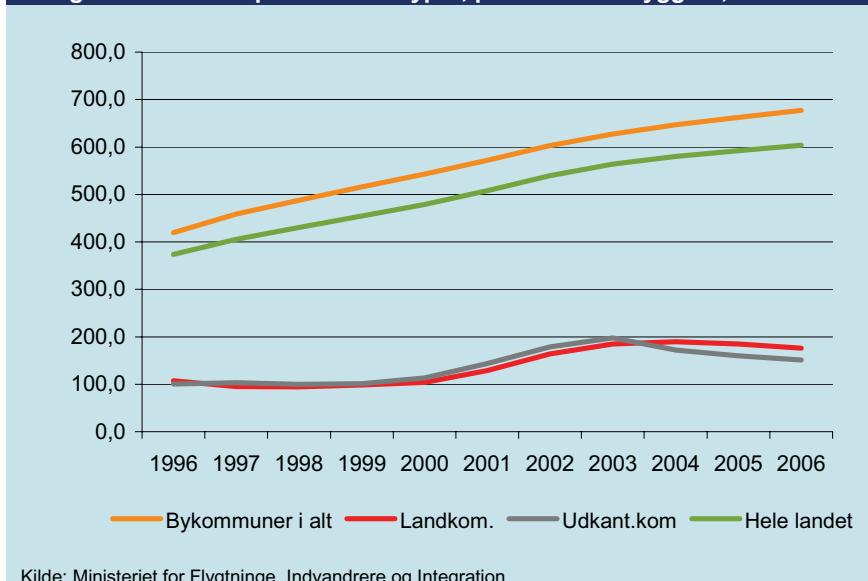
Figur 5 viser det højeste uddannelsesniveau pr. 10.000 indbyggere i alderen 15-69 år i forhold til bymæssighed i 2005. I landdistrikter og de mindste byer ses der en uddannelsesprofil domineret af ufaglærte og personer med en erhvervsfaglig uddannelse. Samtidig fremgår det dog også, at der – bortset fra hovedstadsområdet og de største byer over 100.000 indbyggere – er en forholdsvis ens fordeling af personer med en videregående uddannelse i landdistrikterne og i de øvrige bytyper.

Figur 5: Fordeling af højeste uddannelsesniveau blandt 10.000 indbyggere i alderen 15-69 år i forhold til bymæssighed, 2005

Figur 6 viser udviklingen i antallet af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande pr. 10.000 indbyggere. Det fremgår, at der er stor variation i antallet af indvandrere og efterkommere i de enkelte kommunetyper. I 2006 var der henholdsvis 151 og 176 indvandrere og efterkommere pr. 10.000 indbyggere i udkantkommuner og landkommuner, mens der i bykommunerne var 677 indvandrere og efterkommere pr. 10.000 indbyggere.

Figur 6: Udviklingen i antallet af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande fordelt på kommunetyper, pr. 10.000 indbyggere, 1996-2006

Integrationsloven fra 1999 indebærer blandt andet, at nyankomne flygtninge boligplaceres i hele landet. Det ses således også i figur 6, at antallet af indvandrere og efterkommere i udkants- og landkommuner steg efter 1999.

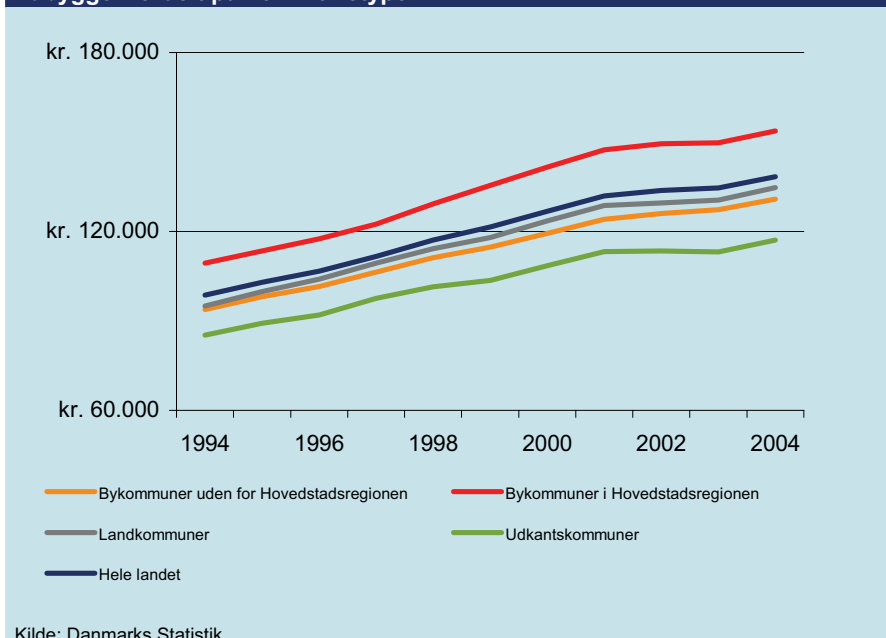
Det fremgår dog videre, at antallet af indvandrere og efterkommere i udkantskommunerne og landkommunerne har været faldende siden 2003, særligt i udkantskommunerne, samtidig med at antallet har været jævnt stigende i bykommunerne i perioden. En forklaring på dette mønster kan findes i en flytteevaluering, som AKF i februar 2006 udarbejdede for Integrationsministeriet. Analysen viste blandt andet, at flygtningene især søger mod storbyerne og de store kommuner, når de fraflytter boligplaceringsskommunen. Flygtningene kan således flytte derhen, hvor de har lyst, tre år efter, at de er blevet boligplaceret.

Analysen viste videre, at tilbøjeligheden til at fraflytte en lille kommune er relativt stor sammenlignet med tilbøjeligheden til at fraflytte en stor kommune. Analysen konkluderede dog samtidig, at integrationsloven synes at have bevirket, at tilbøjeligheden til at fraflytte de små kommuner er blevet mindre end tidligere – også når flygtningene ikke længere er forpligtet til at være bosiddende i boligplaceringsskommunen.

2.3. Den generelle økonomiske udvikling

I dette afsnit beskrives den generelle økonomiske udvikling i de forskellige kommunetyper. Udviklingen i borgernes indkomster og i beskæftigelsen har betydning for kommunens udskrivningsgrundlag og dermed også for det serviceniveau, som kommunerne kan tilbyde.

Figur 7: Udviklingen i den primære indkomst (kr.) i årets priser, 1994-2004, pr. indbygger fordelt på kommunetype

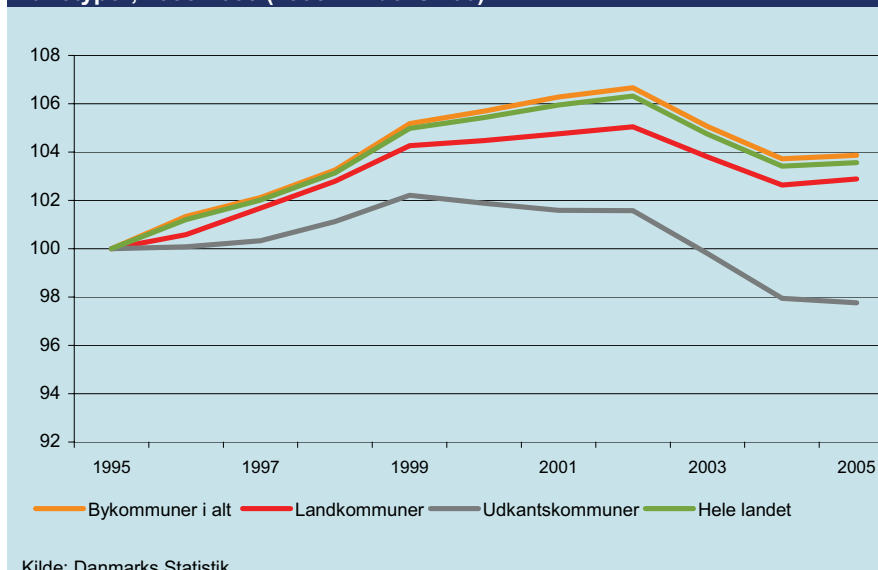

Figur 7 viser den primære indkomst (lønindkomst og overskud i personligt ejede virksomheder) pr. indbygger fordelt på kommunetype fra 1995-2005. Det fremgår, at alle kommunetyper har oplevet en væsentlig stigning set over hele perioden. I det stigningstakten for udkantskommunerne faldt fra 2002-2003, mens den i denne periode steg for de øvrige kommunetyper, ses der dog en relativt større forskel mellem udkantskommuner og de øvrige kommunetyper fra 2002 og frem.

Bykommuner i Hovedstadsregionen har den højeste indkomst pr. indbygger, mens udkantskommuner har den laveste indkomst pr. indbygger. Øvrige bykommuner og landkommuner ligger tættest på landsgennemsnittet.

Udviklingen i beskæftigelsen fremgår af figur 8, og her ses det, at beskæftigelsen fra 1995 til 2002 og igen fra 2004 har været stigende i såvel bykommuner som landkommuner. Derimod oplevede udkantskommunerne en tilbagegang i beskæftigelsen fra 1999 og frem – særligt i perioden fra 2002-2003. Fra 2004 og frem ses dog også for udkantskommunerne en stabilisering af niveauet for beskæftigelsen.

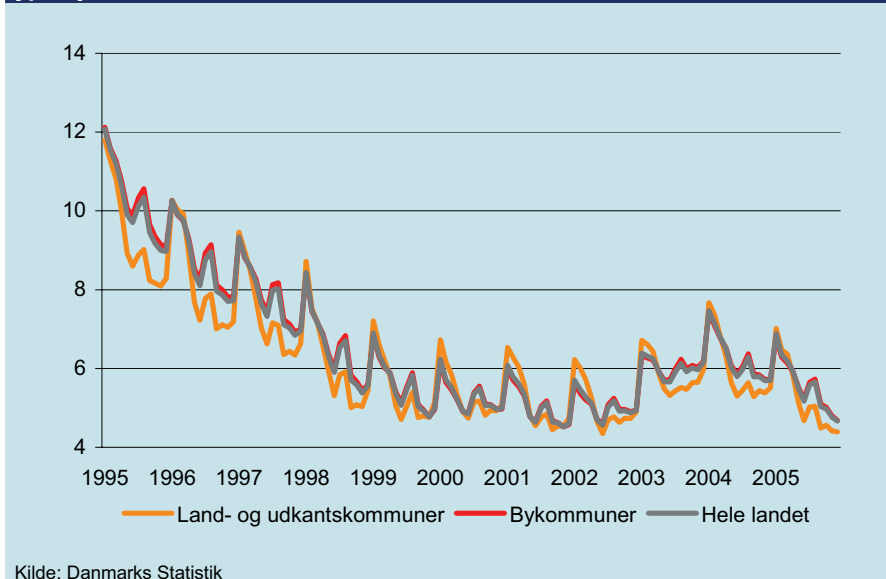
Figur 8: Udviklingen i beskæftigelsen opgjort efter bopæl, fordelt på kommunetyper, 1995-2005 (1995 = indeks 100)

Figur 9 viser udviklingen i den månedlige ledighedsprocent fordelt på kommunetype. Mens bykommunernes ledighedsprocent følger landsgennemsnittet, har land- og udkantskommunerne gennemgående haft en lavere ledighedsprocent. Der ses dog midt i perioden, fra 2000-2002, en indsnævring af denne forskel, mens der igen fra 2003 igen ses en tendens til, at forskellen i ledighedsniveauet øges.

I december 2005 havde bykommunerne i ledighedsprocent på 4,7 pct., mens land- og udkantskommunerne havde en ledighedsprocent på 4,4 pct.

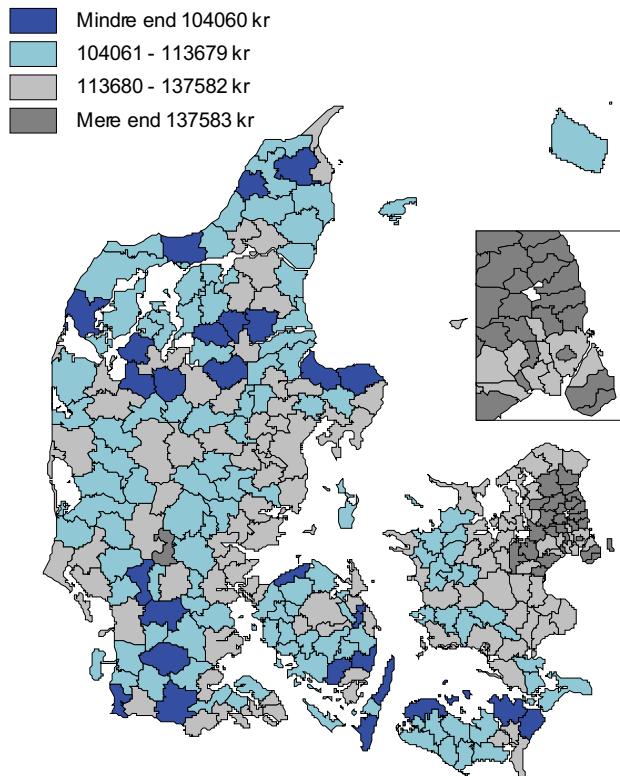
Figur 9: Udviklingen i den månedlige ledighedsprocent, fordelt på kommunetyper, januar 1995 til december 2005

En anden indikator for den generelle økonomiske udvikling er udskrivningsgrundlaget pr. indbygger i kommunerne. I figur 10 ses udskrivningsgrundlaget pr. indbygger i kommunerne i 2006.

I 2006 var det gennemsnitlige udskrivningsgrundlag for hele landet 127.000 kr. pr. indbygger. Der er imidlertid stor variation i udskrivningsgrundlaget pr. indbygger kommunerne i mellem. Udkantskommunerne har et gennemsnitligt udskrivningsgrundlag pr. indbygger på 107.000 kr., mens landkommunerne har et gennemsnitligt udskrivningsgrundlag på 111.000 kr. Bykommuner i Hovedstadsområdet og øvrige bykommuner har et gennemsnitligt udskrivningsgrundlag på henholdsvis 148.000 kr. og 119.000 kr. pr. indbygger.

Figur 10: Udskrivningsgrundlaget pr. indbygger i kommunerne, 2006

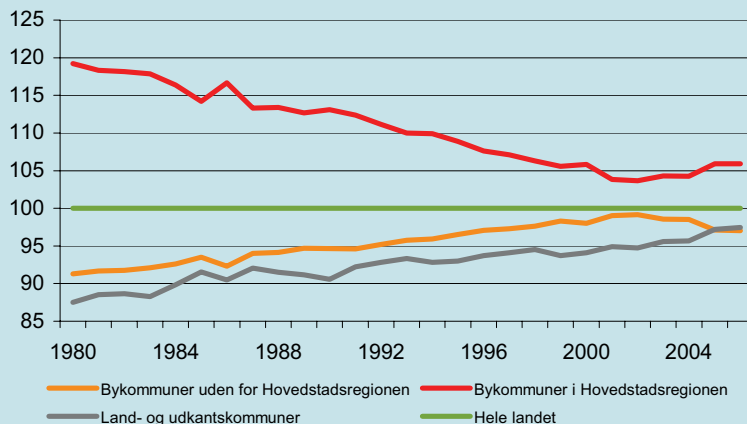

Note: Udskrivningsgrundlaget pr. indbygger er det budgetterede udskrivningsgrundlag for 2006. Intervalindelingen er baseret på 10 pct. fraktilen, på 50 pct. fraktilen og på 90 pct. fraktilen.
Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets Kommunale Nøgletal

I figur 11 vises udviklingen i kommunernes nettodriftsudgifter pr. indbygger. Disse udgifter kan ses som en indikator for det kommunale serviceniveau. Det fremgår, at der siden 1980 har fundet en indsnævring sted af forskellene i det kommunale serviceniveau mellem de forskellige kommunetyper.

Nettodriftsudgifterne i land- og udkantkommunerne har de sidste to år lagt sig på samme niveau som udgifterne i bykommunerne uden for Hovedstadsregionen. På trods af denne tilnærmelse til bykommunerne og landsgennemsnittet ligger nettodriftsudgifterne for de to kommunetyper dog fortsat et stykke under nettodriftsudgifterne i hovedstadsområdet.

Figur 11: Udviklingen i nettodriftsudgifter pr. indbygger, fordelt på kommunetyper, 1980-2006

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets Kommunale Nøgletal

Note: Hele landets gennemsnitlige udskrivningsgrundlag er sat til indeks 100. Data til og med 2004 er regnskabstal, mens oplysninger herefter er budgettal. Udgifterne for København, Frederiksberg og Bornholm kommuner er korrigeret for amtskommunale udgifter. Den primærkommunale andel er fastsat til 60 pct. og den amtskommunale udgør 40 pct. af udgifterne.

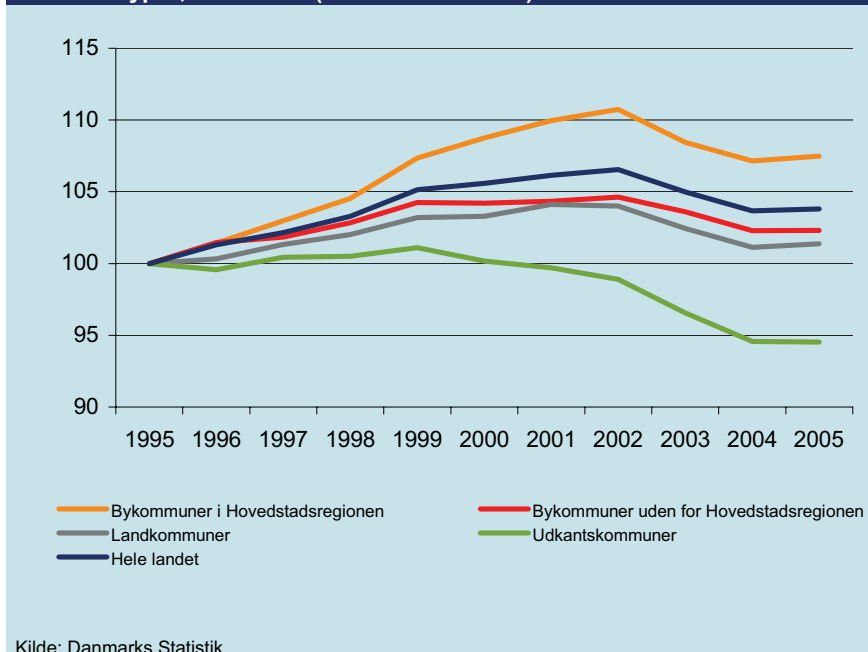
2.4. Erhvervsudviklingen

I det følgende beskrives udviklingen i beskæftigelsen i de forskellige kommunetyper nærmere, dels fordelt på arbejdssted, dels på brancher.

Beskæftigelse opgjort efter arbejdssted er en måde at opgøre antallet af lokale arbejdspladser på. Figur 12 viser, at beskæftigelsen generelt har været faldende i hele landet fra 2002 til 2004, hvorefter niveauet har stabiliseret sig. Udkantskommunerne har imidlertid oplevet en faldende beskæftigelsesudvikling i en længere periode – siden 1999, idet niveauet dog også her er stabiliseret i 2004.

Fra 1995 til 2005 har udkantskommunerne oplevet et samlet fald i beskæftigelsen på 5,5 pct., mens landet som helhed har oplevet en samlet stigning i beskæftigelsen på 3,8 pct.

Figur 12: Udviklingen i beskæftigelsen, opgjort efter arbejdssted, fordelt på kommunetyper, 1995-2005 (1995 = indeks 100)

I tabel 3 er andelen af beskæftigede i de enkelte erhvervsgrupper opgjort efter arbejdssted med henblik på at give et billede af den lokale erhvervsstruktur. Erhvervsstrukturen er opgjort efter såvel bymæssighed som kommunetype. Det ses, at erhvervsstrukturen i landdistrikterne fortsat er kendetegnet af de primære erhverv, som udgør ca. 25 pct. af beskæftigelsen i landdistrikterne. Fordelt på kommunetype udgør de primære erhverv tilsvarende en relativt stor andel i såvel udkants- som landkommuner, hhv. 13 og 11 pct., set i forhold til andelen for hele landet på to pct.

Fremstillingserhvervene og bygge- og anlægsbranchen udgør en relativt større andel i landdistrikterne og de mindre byer end i byer med over 100.000 indbyggere. Derimod er serviceerhvervene i højere grad placeret i de største byområder og i bykommunerne.

Offentlige og private tjenesteydelser udgør blot 20 pct. af beskæftigelsen i landdistrikterne, mens disse ydelser i såvel store som små byer udgør omkring 40 pct.

Opgjort efter kommunetype udgør de offentlige og private tjenesteydelser også en lidt større andel i bykommunerne end i land- og udkantskommunerne.⁷

Tabel 3: Andel beskæftigede i de enkelte erhvervsgrupper fordelt i forhold til bymæssighed og på kommunegrupper, 2005

	Primære erhverv	Fremstillingserhverv	Bygge og anlæg	Serviceerhverv	Off. og private tjenesteydelser
Hovedstadsområdet + byer over 100.000 indbyggere	1%	10%	6%	41%	41%
Byer mellem 5.000-99.999 indb.	1%	19%	7%	34%	39%
Byer mellem 1.000-4.999 indb.	2%	22%	9%	27%	39%
Byer mellem 200-999 indb.	5%	18%	12%	26%	38%
Landdistrikter	25%	19%	11%	24%	20%
Bykommuner i alt	2%	14%	7%	40%	37%
Landkommuner	11%	20%	10%	27%	32%
Udkantskommuner	13%	15%	8%	29%	34%
Hele landet	3%	15%	7%	38%	36%

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

⁷ Primære erhverv omfatter landbrug, gartneri og skovbrug; fiskeri mv. samt råstofudvinding.

Fremstillingsvirksomhed omfatter nærings- og nydelsesmiddelindustri; tekstil-, beklædnings- og læderindustri; træ-, papir- og grafisk industri; mineralolie-, kemisk og plastindustri mv.; sten-, ler- og glasindustri mv.; jern- og metalindustri; møbelindustri og anden industri.

Bygge- og anlægsvirksomhed mv. omfatter bygge- og anlægsvirksomhed samt energi- og vandforsyning. Serviceerhverv omfatter handel med biler, autoreparation og servicestationer; engros- og agenturhandel undtagen med biler; detailhandel og reparationsvirksomhed undtagen biler; hotel- og restaurationsvirksomhed mv.; transportvirksomhed; post og telekommunikation; finansierings- og forsikringsvirksomhed; udlejning og ejendomsformidling samt forretningsservice mv.

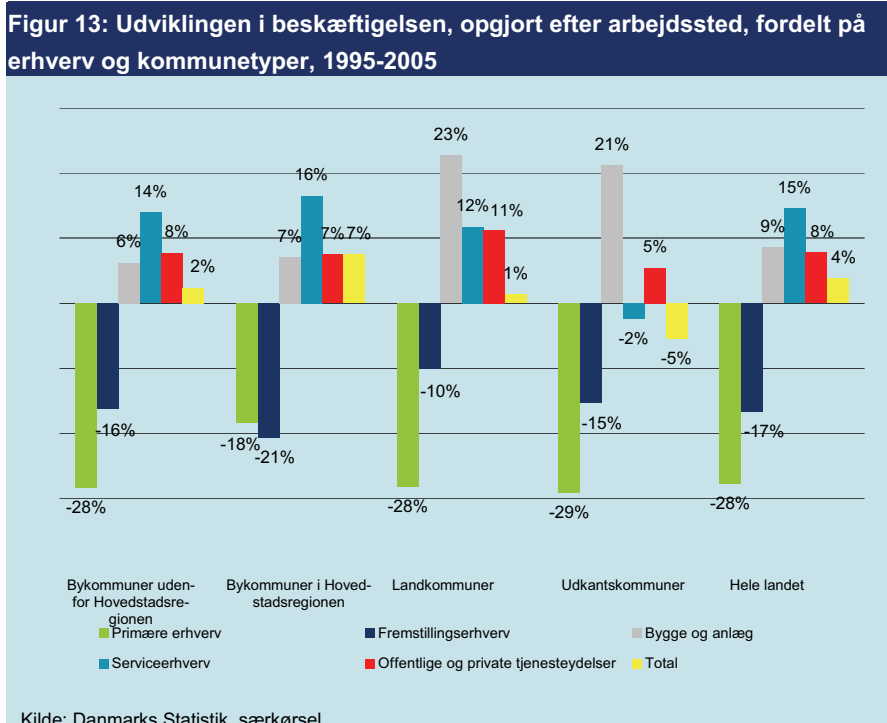
Offentlige og private tjenesteydelser omfatter offentlig administration mv. samt øvrige offentlige og private tjenesteydelser. Herunder undervisning; sundhedsvæsen mv. samt sociale institutioner mv. Desuden omfatter offentlige og private tjenesteydelser renovation, foreninger og forlystelser mv.

Figur 13 viser erhvervsudviklingen i forhold til kommunetyper. Det fremgår, at antallet af ansatte i de primære erhverv i perioden fra 1995 til 2005 samlet set er gået tilbage med 28 pct., hvilket mærkes i landdistrikterne og de mindste bysamfund.

Tilbagegangen i de primære erhverv kan primært tilskrives strukturudviklingen i landbruget, hvor antallet af jordbrugsbedrifter i perioden er faldet fra ca. 69.000 til ca. 48.000, samtidig med at jordbruget arealmæssigt kun har ændret sig i begrænset omfang.

Betragtes erhvervsstrukturen fordelt på kommunetyper, ses det, at såvel de primære erhverv som fremstillingserhvervene generelt har været i tilbagegang i perioden, og at dette rammer bredt i de forskellige kommunetyper.

Samtidig har der generelt været en fremgang i bygge- og anlægserhvervet og i de offentlige og private tjeneste ydelser, som ikke mindst er kommet land- og udkantkommunerne til gode. Omvendt er fremgangen i serviceerhvervene ikke kommet udkantkommunerne til gode, mens denne fremgang dog også er slået igennem i landkommunerne.

Bilag 3: Støttemuligheder under det danske Landdistriktsprogram 2007-2013

Dette bilag supplerer redegørelsens kapitel 4 om regeringens strategi og program for udvikling af landdistrikterne 2007-2013. Bilaget beskriver de konkrete støttemuligheder under programmet og redegør for de formelle rammer for administrationen.

3.1. Formål

Det danske Landdistriktsprogram er formuleret inden for rammerne af EU-forordningen om støtte til udvikling af landdistrikter. Forordningen har som overordnet formål at fremme bæredygtig udvikling i landdistrikterne som supplement til markedspolitikken.

Som omtalt i redegørelsens kapitel 4 ønsker regeringen med Landdistriktsprogrammet for 2007-2013 at understøtte en målrettet landdistriktsudvikling såvel på erhvervsområdet, som i forhold til bosætning og generelle levevilkår. Det er en udvikling, der skal tilrettelægges, så den ligeledes underbygger en aktiv indsats for bevaring og udvikling af miljø- og naturmæssige værdier.

Det danske Landdistriktsprogram bidrager dermed aktivt til gennemførelsen af en række nationale handlingsplaner og strategier.

Den konkrete indsats gennemføres via støtteforanstaltninger, der er opdelt i tre grupper (akser). I forhold til den foregående programperiode, rummer den nye pro-

gramperiode en fornyelse og udbygning af de støttemuligheder, der hidtil har været i EU's landdistriktspolitik.

3.2. Støtteordninger

Innovation og udvikling i primært jordbrug

Formålet med støtteordningen er at fremme bæredygtige jordbrugs- og gartneribedrifter ved udvikling og anvendelse af nye teknologier og samtidig reducere uønsket belastning af det omkringliggende samfund. Miljøeffektive teknologier udgør et vækstområde med betydelige beskæftigelses- og eksportpotentiale. Fremme og understøttelse af vidensudveksling og incitamentet til ibrugtagen af nye effektive teknologier til løsning af miljøproblemer og igangsætning af nye produktioner vil kunne bidrage til et forsat konkurrencedygtigt fødevarer- og gartnerierhverv.

Der kan ydes støtte til:

- Demonstration og formidling af ny viden
- Investeringer på bedrifter
- Samarbejde om udviklingsprojekter

Støtte kan søges af primærproducenter – det vil sige jordbrugere og gartnere – og af samarbejdskonstellationer med en ansvarlig juridisk part. Ved samarbejdsprojekt forstås et projektteam med deltagelse af primærproducenter og forarbejdningsindustri, følgeindustri og/eller vidensinstitutioner, som gennemfører et projekt vedrørende udvikling af nye produkter, processer og teknologier i jordbrugs- og fødevareresektoren.

Innovation og udvikling i forarbejdningssektoren

Formålet med støtteordningen er i lyset af den øgede konkurrencesituation at fremme innovation og forbedre produkter, processer og kompetencer i virksomheder mv., der er involveret i forarbejdning af jordbrugsprodukter. Formålet er dels at fremme udviklingen af konkurrencedygtige virksomheder inden for fødevareresektoren samtidig med at miljøhensyn tilgodeses, dels at fremme af innovations- og udviklingsindsatsen i sektoren som helhed for derigennem at bevare og udvikle arbejdspladser og økonomisk aktivitet i landdistrikterne.

Der kan ydes støtte til:

- Formidling af viden
- Udvikling og anvendelse af nye teknologier/nye processer/nye produkter
- Samarbejde om udviklingsprojekter

Investeringsstøtte kan søges af små og mellemstore virksomheder. Virksomheder med mellem 250 og 750 ansatte kan søge støtte til den halve støttesats. Virksomheder kan uanset størrelse deltage i et samarbejdsprojekt og modtage støtte til gennemførelse af projektet. Ved samarbejdsprojekt forstås et projektteam med deltagelse af primærproducenter, forarbejdningsindustrien, følgeindustrien, detaillerede og/eller vidensinstitutioner, som gennemfører et projekt vedrørende udvikling af nye produkter, processer og teknologier i landbrugs-, fødevarer- og skovbrugssektoren.

Fødevarer kvalitet – udvikling, deltagelse i mærkningsordning og markedsføring

Formålet med støtteordningen er både at fremme kendskabet til og afsætningen af kvalitetsfødevarer for at imødekomme forbrugernes efterspørgsel og samtidig positionere danskproducerede fødevarer på det globale marked som særlige højværdiprodukter. Hensigten er samtidig at skabe et bredere udbud af kvalitetsmærkede produkter, således at forbrugerne har noget at vælge imellem, og producenterne får et nyt konkurrenceparameter.

Der kan ydes støtte til:

- Primærproducenter, der deltager i en godkendt kvalitetsmærkningsordning – medlemsgebyr og kontrolafgifter
- Primærproducenter, der gennemfører investeringer for at producere under en godkendt kvalitetsmærkningsordning
- Producentsammenslutninger kan opnå støtte til information/markedsføring af sådanne kvalitetsprodukter
- Samarbejdsprojekter der udvikler kvalitetsprodukter
- Oprettelse af rejsehold

Ø-støtte

Formålet med ordningen er at yde støtte til jordbrugere på en række udpegede småøer for at sikre fortsat arealforvaltning. Der er tale om arealstøtte til jordbrugere på 31 ugunstigt stillede små og mellemstore øer. Det er en betingelse, at landmanden har fast bopæl på bedriften i mindst fem år, og at der er jordbrugsmæssig drift på mindst fem hektar af den bedrift, der søges støtte til.

Miljøvenlig jordbrugsproduktion

Formålet med støtte til miljøvenligt landbrug er at fremme en miljømæssigt bæredygtig landbrugsproduktion. Dette skal ske ved at tilskynde landmænd til at anven-

de landbrugsmetoder, som er i overensstemmelse med behovet for at sikre bæredygtige landskaber, varieret natur og sundt miljø, beskyttelse af biodiversitet og afværgelse af klimaforandringer, inklusive reduktion af drivhuseffekten.

Miljøvenlig jordbrugsproduktion dækker ordningerne:

- Miljøbetinget støtte (MB)
- Omlægning til økologisk jordbrugsproduktion
- Miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MJV)
- Etablering og drift af vådområder
- Etablering af brak i randzoner

Støttemodtagere kan være ejere og forpagtere af jord. Støttemodtagere for investeringer forbundet med anlæg af vådområder kan være alle private og offentlige juridiske personer.

Miljø- og naturprojekter

Formålet med ordningen er, at:

- Fremme miljø- og naturvenlig drift af landbrugs- og naturarealer
- Bevare og fremme den biologiske mangfoldighed i den danske natur
- Fremme etablering og drift af vådområder
- Bevare og fremme miljø-, natur- og kulturværdier
- Forbedre de rekreative værdier i landdistrikterne
- Fremme dyrevelfærd for græssende husdyr i natur- og landskabsplejen.

Støtteordningen kan omfatte flere typer af projekter, herunder integrerede projekter med samtidig varetagelse af flere af de nævnte formål.

Måltrettet støtte til afgrænsede områder. Følgende instrumenter kan anvendes i projekterne:

- Planlægning af naturprojekter
- Pleje med afgræsning eller slæt af sammenhængende græs- og naturarealer
- Etablering af græsningselskaber
- Investeringer i forbindelse med beskyttelse af miljø, natur eller dyrevelfærd
- Jordfordelinger i forbindelse med projekter

For at sikre lokal indflydelse og medvirken i projekterne vil hele eller en del af de til ordningen afsatte midler kunne reserveres til projekter, som indstilles til gennemførelse af de lokale aktionsgrupper under programmet efter Leader-metoden.

Støttemodtagere kan være alle private og offentlige juridiske personer, herunder ejere eller forpagtere af landbrugsjord.

Etablering af landskabs- og biotopforbedrende beplantninger, herunder læbeplantninger

Formålet med ordningen er:

- Bevaring og fremme af den biologiske mangfoldighed ved at skabe gode levevilkår for dyr og planter
- Bevaring og fremme af miljø-, natur-, kultur- og landskabsværdier
- Forbedre de rekreative værdier i landdistrikterne

Ordningen vil kunne bidrage til opfyldelse af forpligtelser i:

- EU habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet
- Handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse i Danmark 2004-2009

Der kan ydes støtte til udgifter i forbindelse med etablering af beplantningen samt renholdelse og vedligeholdelse. Støtte kan søges af alle ejere eller forpagtere af landbrugsjord.

Plantegenetiske ressourcer

Formålet med ordningen er beskyttelse af plantegenetiske ressourcer ved at yde støtte til projekter, der har til formål at bevare de ældre danske bevaringsværdige plantegenetiske ressourcer.

Ordningen skal bidrage til, at Danmark kan opfylde sine forpligtelser til at bevare de plantegenetiske ressourcer, som er specifikke for Danmark i henhold til FN's biodiversitetskonvention og FAO-traktaten for bevarelse af plantegenetiske ressourcer for fødevarer og jordbrug.

Der kan ydes støtte til demonstration og formidling af viden om plantegenetiske ressourcer. Støttemodtagere kan være alle private og offentlige juridiske personer, herunder ejere eller forpagtere af jord, som vil lægge areal til formålet.

Skovordninger

Grundlæggende er det væsentligt at bevare og understøtte udviklingen af skovenes naturlige økologiske strukturer og funktioner. En rig biologisk mangfoldighed vil være med til at styrke skovenes evne til at modstå naturlige eller menneskeskabte påvirkninger (f.eks. klimapåvirkninger).

Til fremme af disse formål udbydes følgende støtteordninger:

- Privat skovrejsning på landbrugsjord i skovrejsningsområder
- Genetablering af skove efter stormfald samt skader på jordbrug som følge af naturkatastrofer

Ejere af landbrugsjord kan søge tilskud til at rejse skov.

Nye arbejdspladser i landdistrikter

Formålet med støtteordningen er at styrke erhvervsstrukturen i landdistrikterne ved at etablere nye arbejdspladser lokalt i nærområdet. Erhvervsudvikling i landdistrikterne handler i høj grad om at få bosætning og arbejdspladser til at hænge fornuftigt sammen, således det bliver attraktivt for erhvervsaktive familier at slå sig ned i områderne uden for byerne.

Der kan ydes støtte inden for:

- Diversificering til ikke-landbrugsaktiviteter
- Etablering/udvikling af mikrovirksomheder
- Etablering af servicefaciliteter
- Turisme
- Investering i fødevarer virksomheder
- Analyse og undersøgelse af lokalområdet

Støtte kan søges af virksomheder, enkeltpersoner, offentlige myndigheder og foreninger. For projekter vedrørende etablering af bibeskæftigelse på landbrugsbedrifter (diversificering til ikke-landbrugsaktiviteter) gælder dog, at støttemodtageren skal være ejer eller forpagter af en landbrugsejendom eller medlem af husholdningen. For projekter vedrørende investering i udvikling af forarbejdningsvirksomheder gælder, at støttemodtageren skal være en lille eller mellemstor virksomhed med under 250 ansatte og en årlig omsætning på under 50 mio. euro. For at sikre lokal indflydelse og medvirken i projekterne gennemføres ordningen efter Leader-metoden. Alene personer involveret i anvendelse af Leader-metoden kan opnå støtte til at forberede analyser af lokalområdet.

Attraktive levevilkår i landdistrikter

Formålet med støtteordningen er at bidrage til, at borgerne i landdistrikterne har adgang til en række konkrete og basale servicefaciliteter – fritids- og kulturtilbud samt transport og informations- og kommunikationsteknologi – for at skabe attraktive levevilkår og sikre fortsat bosætning i landdistrikterne.

Der kan ydes støtte inden for:

- Diversificering til ikke-landbrugsaktivitet
- Etablering/udvikling af mikrovirksomheder
- Turisme
- Fornyelse i landsbyer
- Etablering af servicefaciliteter
- Bevaring af natur- og kulturarv
- Gennemføre/formidle analyser

Støtte kan søges af virksomheder, enkeltpersoner, offentlige virksomheder og foreninger. For projekter vedrørende fornyelse i landsbyer kan enkeltpersoner og virksomheder ikke søge støtte. For at sikre lokal indflydelse og medvirken i projekterne gennemføres ordningen efter Leader-metoden.

Kompetenceudvikling

Formålet med støtteordningen er at forbedre kompetenceudviklingen i landdistrikterne med henblik på at forbedre konkurrencekraften i fødevarerindustrien gennem øget satsning på innovation og kvalitet og for at styrke indsatsen i forhold til en bæredygtig miljø- og landskabsforvaltning. Derudover vil der være mulighed for kompetenceudvikling for personer i landdistrikterne, der arbejder med at skabe arbejdspladser, udvikle attraktive levevilkår og realisere lokale udviklingspotentialer.

Der kan ydes støtte til:

- Kompetenceudvikling i forbindelse med gennemførelse af projekter indstillet af en lokal aktionsgruppe
- Opkvalificering i fødevarer- og skovsektoren som led i innovationsprojekter
- Bedriftsrådgivning

LEADER-aksen

Formålet med støtteordningen er at understøtte anvendelsen af en "bottom-up" metode. Ved at støtte driften af lokale aktionsgrupper (LAG), samarbejdsprojekter

og kompetenceudvikling af involverede aktører kan man overlade det til lokale kræfter at prioritere mellem udviklingsindsatser og gennemføre væsentlige dele af Landdistriktsprogrammet. Samtidig giver man de enkelte lokalsamfund mulighed for at forankre og udbygge samarbejdsrelationer mellem offentlige myndigheder, borgere, interesseorganisationer samt kultur- og fritidslivet og for i fællesskab at definere en lokal identitet – afstemt efter stedlige behov og potentialer.

Der kan ydes støtte til:

- Drift af lokale aktionsgrupper
- Analyse af område for en lokal aktionsgruppe
- Spredning af information om område/strategi
- Kompetenceudvikling

Kun Leader-koordinatorer og medlemmer af en godkendt lokal aktionsgruppe – i et af Fødevarerministeriet udpeget geografisk område – kan opnå støtte til kompetenceudvikling inden for udarbejdelse, gennemførelse og markedsføring af en lokal udviklingsstrategi. Tilsvarende kan kun lokale aktionsgrupper, som har opnået godkendelse fra Fødevarerministeriet, opnå støtte til at anvende Leader-metoden.

For projekter, der indstilles af en lokal aktionsgruppe gælder, at støttemodtagere kan være virksomheder, enkeltpersoner, offentlige myndigheder og foreninger.

3.3. Tilsagn fordelt på de enkelte foranstaltninger i 2007 og 2008

Regeringen har indgået en aftale med Dansk Folkeparti om den overordnede finansielle fordeling mellem Landdistriktsprogrammets indsatsområder for årene 2007 og 2008. I 2008 vil der blive truffet beslutning om udmøntningen af Landdistriktsprogrammet for den resterende periode 2009-2013. Nedenstående tabel angiver fordelingen af de statslige midler til tilsagn i Landdistriktsprogrammet for 2007 og 2008.

Tabel 1: Fordelingen af de statslige midler til tilsagn i Landdistriktsprogrammet for 2007 og 2008.

	2007	2008
Foranstaltning/akse	(mio. kr.)	(mio. kr.)
Akse 1		
Kompetenceudvikling	3,0	3,0
Innovation og udvikling i primært jordbrug	50,0	50,0
Innovation og udvikling i forarbejdningssektoren	60,0	60,0
Fødevarer kvalitet	29,0	29,0
<i>Total akse 1</i>	<i>142,0</i>	<i>142,0</i>
Akse 2		
Ø-støtte	10,0	10,0
Vådmarker og randzoner	45,0	45,0
Miljøbetings tilskud (MB) og omlægning til økologi	111,0	111,0
Miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ)	90,0	90,0
Landskabs- og biotopforbedrende beplantninger	15,0	15,0
Plantegenetiske ressourcer	2,0	2,0
Skovrejsning i skovrejsningsområder	24,0	24,0
<i>Total akse 2</i>	<i>308,0</i>	<i>308,0</i>
Akse 3 og 4		
Nye arbejdspladser og attraktive levevilkår i landdistrikterne, samt Leader	95,0	95,0
Kulturaktiviteter i landdistrikterne	5,0	5,0
Aktiviteter for børn og unge i landdistrikterne	10,0	10,0
<i>Total akse 3 og 4</i>	<i>110,0</i>	<i>110,0</i>
TOTAL	560,0	560,0
Note: Hovedparten af akse 3-indsatsen gennemføres via Leader-metoden. Derfor anføres den sammen med akse 4, Leader-indsatsen.		

3.4. Lokale aktionsgrupper

I forbindelse med udarbejdelsen af det danske Landdistriktsprogram 2007-2013 har Danmarks Jordbrugsforskning udarbejdet et klassifikationssystem baseret på 14 indikatorer for socioøkonomiske, demografiske og urbaniseringsforhold. Formålet er at definere "landdistriktsgraden" for de enkelte kommuner. I henhold til dette klassifikationssystem er Danmark opdelt i 16 yderkommuner, 30 landkommuner,

17 mellemkommuner og 35 bykommuner. Denne inddeling er brugt til at definere den medfinansierungsgrad, den enkelte lokale aktionsgruppe kan opnå under Landdistriktsprogrammet.

Et væsentligt element i gennemførelsen af Landdistriktsprogrammet 2007-2013 er etableringen af lokale aktionsgrupper. Der kan etableres lokale aktionsgrupper, der arbejder med landdistriktsudvikling i hele landet. Det er dog kun godkendte lokale aktionsgrupper i de såkaldte yder-, land-, og mellemkommuner, der er berettiget til støtte fra Landdistriktsprogrammet. Godkendte lokale aktionsgrupper udarbejder udviklingsstrategier og medvirker til at aktivere og realisere det lokale udviklingspotentiale – i tæt samarbejde med andre regionale og kommunale aktører.

Aktionsgrupperne vil bestå af en bred repræsentation af offentlige myndigheder, borgere, lokale organisationer og foreninger.

De lokale aktionsgrupper skal – inden for en udmeldt budgetramme – prioritere og indstille projekter under støtteordningerne om øget beskæftigelse, attraktive levevilkår, og natur- og miljøforbedringer via miljøprojekter.

De lokale aktionsgruppers geografiske aktionsområder følger som udgangspunkt kommunegrænserne pr. 1. januar 2007. I særlige tilfælde kan man fravige disse kriterier, herunder i forbindelse med etablering af en lokal aktionsgruppe for små og mellemstore øer.

3.5. Formelle rammer for Landdistriktsprogrammet

Landdistriktsprogrammet gennemføres med hjemmel i lov om udvikling af landdistrikterne, som er vedtaget af Folketinget i marts 2007. Regeringens strategi og program for landdistrikterne formuleres inden for rammerne af EU's landdistriktspolitik, og er baseret på EU's forordning for udvikling af landdistrikterne. Det danske Landdistriktsprogram skal således godkendes af EU-kommissionen inden det kan træde i kraft. Programmet er herefter gældende frem til 2013. EU medfinansierer mellem 20 og 55 pct. af de offentlige udgifter til aktiviteter under Landdistriktsprogrammet. Resten af bidragene kommer fra den danske stat, kommuner og andre offentlige midler. En række af aktiviteterne forudsætter herudover medfinansiering fra støttemodtageren selv.

Fødevarerministeriet er hovedansvarlig for gennemførelse af Landdistriktsprogrammet 2007-2013, idet Miljøministeriet dog er ansvarlig for skovbrugsindsatser-

ne. En række ordninger bliver administreret centralt af Fødevarerministeriet og Miljøministeriet, mens andre ordninger administreres af de lokale aktionsgrupper ved den såkaldte Leader-metode.

For at sikre en enstrenget erhvervsfremmeindsats og en målrettet regional og lokal erhvervsudviklingsindsats skal kommunerne og de regionale vækstfora godkende, at de lokale aktionsgruppers udviklingsstrategier er i overensstemmelse med de fastlagte regionale og kommunale strategier ligesom vækstfora skal godkende større erhvervsrettede projekter.

Bilag 4: Oversigt over tiltag i forhold til landdistrikterne opdelt efter ministerområde

Dette bilag beskriver regeringens initiativer i forhold til landdistrikterne opdelt efter ministerområde. Bilaget indeholder dels uddybende beskrivelser af tiltag, der er omtalt i redegørelsen, dels beskrives enkelte initiativer, som ikke omtales i selve redegørelsen.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Kommunalreform og reform af det kommunale udligningssystem

Regeringen og Dansk Folkeparti indgik i juni 2004 aftalen om strukturreformen. I den mellemliggende periode er der gennemført en omfattende forberedelsesproces såvel lokalt som centralt. Fra efteråret 2004 og frem er principperne for den nye geografiske inddeling og den nye opgavefordeling blevet udmøntet i en lang række love og bekendtgørelser.

1. januar 2007 blev den nye kommunale struktur en realitet. Kommunalreformen har skabt nye, stærke enheder, som kan udgøre et bæredygtigt fundament for en styrket indsats på en række områder, herunder også i relation til landdistriktsudviklingen. Kommuner og regioner har i den nye kommunale struktur hver sin væsentlige rolle i forhold til at sikre udvikling i landdistrikterne, jf. redegørelsens kapitel 2.

Kommunerne udgør den primære ramme om udviklingen i landdistrikterne. Med kommunalreformen styrkes denne decentrale ramme på konkrete områder – bl.a. på planområdet og erhvervsområdet. Men det er samtidig vigtigt, at den enkelte kommune tager et samlet ansvar for udviklingen i landdistrikterne og tænker på

tværs af traditionelle sektorgrænser. De nye stærke kommuner giver et solidt afsæt for en sammenhængende kommunal landdistriktsindsats. Regeringen opfordrer i den sammenhæng de nye kommuner til at formulere en særskilt politik for landdistrikterne.

I forlængelse af aftalen om kommunalreformen blev der i 2006 gennemført en reform af kommunernes finansiering. Der er indført et udligningssystem, som skaber en mere ligelig økonomisk fordeling mellem kommunerne samtidig med, at det samlede system er blevet forenklet. Med det nye udligningssystem er en række særordninger blevet omlagt til bloktilskud. Enkelte særordninger er dog videreført, herunder puljen til tilskud til særligt vanskeligt stillede kommuner. Der afsættes årligt 180 mio. kr. til puljen til særligt vanskeligt stillede kommuner. For 2007 er puljen midlertidigt forhøjet med 150 mio. kr. for bl.a. at imødekomme den budgetusikkerhed, som kommunalreformen medfører.

Tænketaank om nærdemokrati

I forbindelse med aftalen om kommunalreformen blev der sat fokus på at styrke det lokale demokrati. Regeringen har overfor kommunerne pointeret vigtigheden af at indtænke nærdemokrati og nye beslutningsstrukturer sideløbende med de øvrige forberedelser til de nye kommuner. Der blev i begyndelsen af 2005 nedsat en Tænketaank om nærdemokrati, hvor repræsentanter fra bl.a. det civile samfund, landdistriktsorganisationer og KL har drøftet, hvordan samspejlet og opgavefordelingen mellem den enkelte kommunalbestyrelse, borgerne og det civile samfund kan udvikle sig. Der er meget inspiration at hente i tænketaankens rapport fra september måned 2005 til det videre arbejde lokalt. I foråret 2008 tager regeringen igen temperaturen på det lokale demokrati, og samler op på de første erfaringer og tiltag som de nye kommuner har gjort sig på området.

Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter (IFUL)

Den 1. juli 2006 oprettedes Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, IFUL, ved Syddansk Universitet. Instituttet er en omdannelse af det tidligere Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, CFUL. Det nye institut finansieres af Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Fødevareministeriet samt Syddansk Universitet. Vilkårene for finansieringen af IFUL er nærmere fastlagt i resultatkontrakter med de to ministerier.

Med etableringen af IFUL med organisatorisk tilknytning til Syddansk Universitet lægges der op til at styrke forskningen på landdistriktsområdet. IFUL skal generere viden om økonomiske, sociale og kulturelle vilkår i landdistrikterne. Gennem forskningen skal instituttet medvirke til at skabe grundlag for innovation og gode levevilkår på landet. Institutet skal levere viden om forholdene i landdistrikterne både på aggregeret niveau, men også med øje for de gode eksempler rundt om i landet. Institutets resultater vil blive formidlet bredt til landdistriktsaktører på alle niveauer.

IFUL vil i de kommende år bl.a. sætte fokus på landdistrikternes vilkår og udvikling i forbindelse med overgangen til den nye kommunale struktur.

Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet

I januar 2005 nedsatte indenrigs- og sundhedsministeren Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet for at sikre en generel styrkelse af indsatsen og koordinationen på landdistriktsområdet. Udvalget er sammensat ud fra en sektororienteret tilgang, der dels sikrer, at udvalget samlet har en bred indsigt i forholdene i landdistrikterne, dels sikrer at de enkelte medlemmer repræsenterer en større gruppe med interesse i landdistriktsforhold.

Målsætningen har været, at udvalget skal betjene regeringen bredt for så vidt angår input og drøftelser om landdistriktsforhold. Udvalget har haft lejlighed til at drøfte en række væsentlige landdistrikstemaer med relevante ministre og andre aktører. De hidtidige udvalgmøder har vist, at det rådgivende udvalg kan bibringe regeringen værdifulde oplysninger og synspunkter på landdistriktsudviklingen. (Udvalgets kommissorium og sammensætning er beskrevet i redegørelsens bilag 6)

I Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet er det bl.a. blevet besluttet at igangsætte en undersøgelse, der skal belyse hvilken betydning eksistensen af en skole har for udviklingen i lokalsamfund beliggende i et landdistrikt. Undersøgelsen er igangsat i april måned 2007 og forventes afsluttet omkring årsskiftet 2007/2008.

Kulturministeriet

Strategien: "Kultur i hele landet"

Med afsæt i kommunalreformen og en række dialogmøder, som kulturministeren har holdt med lokale kulturaktører, har regeringen i foråret 2006 lanceret en strategi for "Kultur i hele Landet" med fokus på at styrke kulturlivet og den kunstneriske udfoldelse uden for hovedstadsområdet. Med strategien tager regeringen udgangspunkt i det lokale engagement og lokale ønsker.

De statslige institutioners virke skal i højere grad udbredes til hele landet. Samtidig skal der etableres forsøg med nationale opdrag, hvor lokale institutioner midlertidigt varetager udviklingsopgaver af national betydning.

Målet med strategien er ikke mindst via kulturaftaler med kommunerne at samordne og styrke den kulturelle satsning i hele landet. Der er på nuværende tidspunkt indgået i alt 9 kulturaftaler mellem staten og kommunerne. Aftalerne indebærer, at de statslige driftsbevillinger til aktiviteter og institutioner i området lægges ud til de kommunale parter egen disposition indenfor aftalens rammer. Der er således i 2007 overført bevillinger på i alt 141 mio. kr. fra statslig til kommunal administration. Aftalerne understøtter på den måde det lokale og regionale kulturpolitiske engagement og fremmer dispositionsfriheden på det regionale og lokale niveau.

Samtidig har Kulturministeriet fra 2002 til 2006 støttet 118 kulturprojekter uden for hovedstaden med ca. 80 mio. kr. over provinspuljen. Der er tale om kulturelle tiltag, som udspringer af lokale initiativer og som skal styrke kulturlivet uden for hovedstaden yderligere. Denne indsats fortsættes og forstærkes nu, idet der fra 2006 afsættes 24 mio. kr. om året til en ny kulturpulje, der understøtter og udvikler kulturlivet uden for hovedstaden.

Puljer for "Børn og unge i bevægelse" og "Idræt for vanskeligt stillede børn"

Regeringen oprettede i perioden 2004-05 udviklingspuljen "Børn og unge i bevægelse" på 24 mio. kr. med det formål at sikre mere idræt og bevægelse til flere børn og unge efter skoletid. Det skal være nemmere for børn at vælge idrætten i deres nærmiljø og på tidspunkter af dagen, hvor det passer dem. Omdrejningspunktet for alle projekterne er partnerskabet mellem det offentlige og det frivillige, dvs. samspillet mellem den organiserede idræt, kommunen, skolen, SFO'erne og de andre fritids- og klubtilbud. I perioden 2005-2008 afsættes årligt 10 mio. kr. til "Idræt for vanskeligt stillede børn". Puljen på i alt 40 millioner kroner administreres af Kulturministeriet og Socialministeriet. Kulturministeriet og Socialministeriet har i 2006 givet 9 millioner kroner til 35 idrætsprojekter for overvægtige børn fordelt over hele landet, ligesom der er ydet tilskud til at støtte idrætsdeltagelse for børn og unge af vanskeligt stillede forældre.

Børnekultur i hele landet

Regeringen oprettede i 2003 Børnekulturens Netværk, der har som sin hovedopgave at skabe større sammenhæng i de statslige bevillinger til børnekultur og mere helhed i arbejdet med børnekulturens mange facetter. Netværkets handlingsplan for 2006-07 bærer overskriften "Børnekultur i hele landet". Den sætter fokus på temaerne: Kultur i dagtilbud, Kultur i skolen og Kultur i familien. Netværket har afholdt en konference og udgivet en publikation med ideer og inspiration til indsatser på børnekulturområdet i de nye kommuner. I efteråret 2006 er der afholdt fem regionale dialogmøder om samme emne. I løbet af 2007 er det hensigten at omsætte ideerne i en række modelprojekter i samarbejde med interesserede kommuner.

Miljøministeriet

Initiativer i forlængelse af Landsplanredegørelsen 2006

I maj 2006 blev regeringens Landsplanredegørelse 2006 offentliggjort. Landsplanredegørelsen udtrykker regeringens vision for den fremtidige fysiske og funktionelle udvikling af Danmark.

Som opfølgning på Landsplanredegørelsen har Miljøministeriet igangsat en række initiativer og dialogprojekter sammen med kommuner, regioner og andre aktører. To af disse initiativer er rettet mod landets yderområder, herunder dets landdistrikter.

Det ene initiativ har form af et analyseprojekt og retter sig mod landsbyerne i yderområderne. Et bredt sammensat arbejdsudvalg er nedsat med henblik på at belyse landsbyernes muligheder og udfordringer i de nye kommuner baseret på stedernes kvaliteter og lokalbefolkningens medvirken. Arbejdsudvalget afslutter sit arbejde i foråret 2007 med aflevering af en række anbefalinger til miljøministeren.

Det andet initiativ sætter fokus på, hvordan man kan inddrage landskab og natur i en udviklingsstrategi. Mange yderområder og deres landdistrikter har ofte fine kvaliteter i form af naturmæssige værdier og/eller en lokal kulturarv i form af bevaringsværdige bygninger eller særegne by- og landskabsmiljøer. Disse naturgivne kvaliteter kan danne et godt udgangspunkt for et yderområdes udvikling. Vigtige elementer i projektet er en kortlægning af et eller flere konkrete områders eksisterende natur-, kultur- og landskabsforhold og en vurdering af mulighederne for at bruge disse elementer i en lokal udviklingsstrategi. Projektet vil blive gennemført i tæt samarbejde med de lokale myndigheder og øvrige aktører.

Sommerhuse i kystnærhedszone

Med ændringen af planloven i juni 2004 blev det muligt at udlægge op til 8.000 nye sommerhusgrunde i kystnærhedszonen, efter at der i en lang årrække har været stop for udlæg af nye sommerhusområder i den ca. 3 km brede kystnærhedszone. I lovtæksten er der formuleret en række krav til placeringen af de nye sommerhusgrunde, som skal sikre en balance mellem benyttelse af kystområderne og beskyttelse af væsentlige natur- og landskabsinteresser. Sommerhusgrundene skal fortrinsvis placeres i yderområder, hvor de bl.a. kan medvirke til at skabe lokal økonomiske udvikling.

I juni 2005 udsendte miljøministeren det første landsplandirektiv, som åbnede op for udlæg af 5062 sommerhusgrunde i 33 kommuner. Landsplandirektivet har samme status som et regionplantillæg, og når kommunerne har udarbejdet kommune- og lokalplaner, vil sommerhusgrundene kunne udstykkes og bebygges. I november 2006 var 32 kommuner i gang med lokal-planlægningen. 48 forslag til planer for sommerhusgrunde var blevet fremlagt i offentlig høring. Heraf var 39 planer endeligt vedtaget.

Samtidig med udsendelsen af landsplandirektivet i 2005 blev der givet mulighed for at udlægge yderligere 1500 sommerhusgrunde fordelt med 500 sommerhusgrunde i relevante dele af Region Nordjylland og Region Sjælland med særligt sigte på Lolland og i Sønderjylland. I efteråret 2006 blev der nedsat arbejdsgrupper for de tre områder bestående af repræsentanter for amterne, kommunerne, Landsplanområdet og de regionale turismeselskaber. Arbejdsgrupperne havde til opgave at udpege egnede lokaliteter for de nye sommerhusområder. I starten af 2007 er der udsendt landsplandirektiv for Lolland og Nordjylland, og senere i 2007 forventes landsplandirektivet for Sønderjylland udsendt.

Nationalparker

Regeringen afgav i maj 2006 en redegørelse om nationalparker til Folketinget. Redegørelsen om nationalparker bygger på anbefalinger fra en national følgegruppe samt gennemførelsen af syv pilotprojekter. I hvert pilotprojekt har en lokalt sammensat styregruppe udarbejdet forslag til vision, afgrænsning og indhold af en evt. nationalpark. Der har desuden været gennemført tre ikke-statslige projekter med støtte fra Friluftsrådet.

Hovedformålet med etablering af nationalparker vil være at styrke og udvikle naturen og landskabet i områder af national og international betydning, bl.a. gennem etablering af større sammenhængende naturområder. Men samtidig er der muligheder for at tilgodese en række andre formål, herunder at fremme friluftsliv, styrke kulturhistoriske værdier og understøtte en udvikling til gavn for de lokalområder, der ligger i tilknytning til en nationalpark. De gennemførte pilotprojekter peger således alle på, at en nationalpark kan styrke det lokale erhvervsliv, primært som følge af en forøget turisme.

Efter vedtagelsen af loven forventes det, at miljøministeren medio 2007 i første omgang vil udvælge 1-2, måske 3, områder blandt de gennemførte projekter. De udvalgte områder skal gennemgå den med loven vedtagne udpegningsprocedure. Etableringen af den enkelte nationalpark forudsætter bred lokal opbakning. Den eller de første danske nationalparker kan tidligst indvies i løbet af 2008.

Naturindsats

Regeringen afgav i 2006 en naturpolitisk redegørelse, hvor der ligeledes er fokus på naturens betydning for landdistrikterne. Af redegørelsen fremgår det, at der sker en særlig indsats for vand og natur i årene 2005-2009.

Ministeriet for Fødevarer, landbrug og fiskeri

Revision af landbrugsloven

Landbrugsloven blev revideret i 2006, således at landmænd fik en række nye muligheder for at udvide deres produktion forudsat, at deres bedrift overholdt en række skærpede krav til miljø og dyrevelfærd.

Flerårsplan for bæredygtig og miljørigtig husdyrproduktion

Regeringens flerårsplan for bæredygtig og miljørigtig husdyrproduktion blev vedtaget i sommeren 2006. Med planen anvender regeringen sammen med erhvervet 255 mio. kr. i perioden 2007-2009 til en sammenhængende satsning på teknologier til landbruget. Initiativerne dækker hele kæden fra forskning og innovation til certificering og implementering af teknologierne. Teknologiindsatsen gennemføres i et samarbejde mellem Fødevareministeriet, Miljøministeriet og erhvervet. Planen rummer endvidere forslag om en mere tidssvarende regulering af husdyrproduktionen.

Landdistriktsprogrammet 2006

Regeringen gennemførte i 2006 14 nye initiativer under Landdistriktsprogrammet for 2000-2006. Initiativerne supplerede de betydelige aktiviteter, der allerede var sat i gang. Der blev anvendt i alt 320 mio. kr. ekstra til disse nye initiativer, idet EU tilførte ekstra 160 mio. kr., mens regeringen bidrog med 120 mio. kr. og resten kom fra kommuner og fonde. Alt i alt blev der udbetalt 1,1 mia. kr. under Landdistriktsprogrammet i 2006. De særlige initiativer for 2006 var målrettet vækst og udvikling i landdistrikterne, hvor innovation og udvikling i den samlede fødevareresektor blev sat i centrum. Samtidig øgede regeringen indsatsen for natur og miljø under Landdistriktsprogrammet ved at fremme tiltag til bevarelse og genskabelse af naturværdier, og ved at sætte fokus på landbrugerens rolle som naturforvalter.

Ændring af innovationsloven

Med regeringens ændring af innovationsloven i juni 2006 er Fødevareministeriets innovationsindsats blevet mere strategisk og fokuseret. Som noget nyt kan der ydes tilskud til opbygning af innovationskompetencer på fødevarerområdet, og fødevareministeren har i efteråret 2006 udmeldt de første særlige temaer, som skal bidrage til at målrette innovationsindsatsen.

Handlingsplan for dansk fiskeri og akvakultur

Der er i oktober 2006 vedtaget en handlingsplan for dansk fiskeri og akvakultur. Det finansielle grundlag for planen er tilvejebragt med EU's Fiskerifond, der sammen med nationale midler støtter sektoren med ca. 260 mio. kr. i både 2007 og 2008.

Handlingsplanen skal støtte og udvikle den regionale og lokale forankring af erhvervene. Det gælder både de store fiskerihavne og de mindre lokale havne og småøer. Fødevareministeriet vil indlede en dialog med fiskeri- og akvakulturfæhængige kommuner med henblik på at skabe sammenhæng mellem ministeriets erhvervs politik og kommunernes erhvervsudvikling af betydning for fiskeri og akvakultur.

Havne med fiskeri og akvakultur skal være et aktiv for det lokale erhvervsliv. De små havnes og øers udnyttelse af Fødevareministeriets udviklingsordninger skal forøges væsentligt, og udviklingen af havbaseret akvakulturproduktion skal bidrage til omsætningen i de små havne, der typisk ligger i yderområderne.

I forhold til den almindelige dansker lægger planen vægt på, at værdien af fiskeri som kulturbærer og fritidsbeskæftigelse stadig synliggøres og øges bl.a. med henblik på at udvikle turismen og kvaliteterne ved bosætning uden for de større byer.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

Den Regionale IKT-satsning

Regeringen har i oktober 2005 indgået forlig med Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om fordelingen af 855 mio. kr. over de næste tre år til forskning, innovation og informations- og kommunikationsteknologi.

Som en del af dette forlig aftalte parterne, at erfaringerne fra Den Jysk-fynske It-satsning skal komme flere regioner til gavn. Derfor afsatte man 30 mio. kr. om året i perioden 2006-2008 til drift af op til 4 kompetencecentre for informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og til at støtte innovative IKT-projekter. Projektmidlerne skal under overskriften "IKT-korridoren" støtte samarbejdsprojekter mellem virksomheder og videninstitutioner med henblik på at styrke virksomhedernes konkurrenceevne. Projekterne vil blive udvalgt således, at den regionale vidensspredning er i fokus. Formålet med initiativet er at udvikle og styrke forsknings- og udviklingssamarbejdet mellem erhvervslivet og de regionale IKT-videnmiljøer samt at styrke formidlingen og nyttiggørelsen af avanceret viden om IKT til erhvervslivet i regionerne.

Regional handlingsplan "Viden flytter ud"

Regeringen offentliggjorde den 15. september 2004 den regionale handlingsplan "Viden flytter ud".

Der blev på finansloven 2005 afsat omkring 130 mio. kr. i alt over en fireårig periode. Pengene bruges til dels at igangsætte en række regionale teknologicentre og dels til en særlig indsats for at få flere højtuddannede regionale videnpiloter ud i de små og mellemstore virksomheder udenfor storbyerne. Videnpilot-ordningen blev konkret igangsat i foråret 2005. Der blev i 2006 brugt omkring 31 mio. kr. til videnpilot-ordningen. I 2007-2008 er der ligeledes afsat omkring 31 mio. kr. årligt.

I forbindelse med regeringens vækstpakke til Region Nordjylland blev det ultimo 2005 besluttet at igangsætte fire regionale teknologicentre i Nordjylland inden for områderne sundhedsteknologi, oplevelsesøkonomi, vedvarende energi og trådløs kommunikation. I marts 2006 blev der yderligere igangsat ni regionale teknologicentre rundt om i landet med fokus på bl.a. frøavl, bioenergi, træ- og møbler samt fødevarer.

Videreførelse af initiativer på Bornholm

I forbindelse med afviklingen af tilskud til Center for Regional- og Turisemeforskning er der afsat en projektbevilling til nye initiativer på Bornholm. Bevillingen udmøntes af videnskabsministeren efter indstilling fra Bornholms Vækstforum. I perioden 2006-2009 er der afsat omkring 5 mio. kr. årligt på finansloven til de nye initiativer på Bornholm.

Projekterne har bl.a. fokus på Bornholms særlige udfordringer som ø-samfund og den regionale sammenhæng i Øresundsregionen og Østersøområdet. Der er specielt fokus på generelle erhvervsfremmende og infrastrukturelle initiativer. Initiativerne skal bidrage til at sikre Bornholms samfundsøkonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling på lang sigt.

Adgang til den digitale infrastruktur

Adgang til den digitale infrastruktur er vigtig for realisering af Danmark som højteknologisk samfund. Det gælder i særdeleshed den digitale infrastruktur i form af de hurtige adgangsveje til internettet, der muliggør deltagelse i videnssamfundet på første række. 98 pct. af befolkningen har i dag mulighed for bredbåndsadgang. IT- og Telestyrelsen arbejder på at sikre muligheden for højhastighedsadgang til internettet for de resterende 2 pct. af befolkningen via alternativer til det traditionelle bredbånd.

Skatteministeriet

Forhøjet befodringsfradrag i udkantskommuner

Som et af elementerne i regeringens regionale vækststrategi fra maj 2003, blev der fra 1. januar 2004 indført en midlertidig ordning med et forhøjet befodringsfradrag for pendlere bosat i 50 udvalgte udkantskommuner. Ordningen blev indført ved lov 1161 af 19. december 2003, og med virkning indtil udgangen af 2006.

Ordningen har bestået i, at pendlere fra de pågældende 50 udkantskommuner har kunnet tage forhøjet befordringsfradrag for kørsel udover 100 km. dagligt mellem sædvanlig bopæl og arbejdsplads. Befordringsfradraget er blevet beregnet med samme høje sats som ellers normalt kun gælder for kørsel mellem 24 og 100 km. dagligt.

Det vurderes, at ordningen bidrager til at styrke den generelle udvikling i landdistrikterne. Konkret medvirker fradraget til at øge jobmobiliteten samt til at tiltrække og fastholde ressourcestærke indbyggere i landdistrikter og yderområder. Regeringen har på den baggrund taget initiativ til videreførelse af den midlertidige ordning om forhøjet befordringsfradrag for langdistancependlere. Videreførelsen er vedtaget af Folketinget i december 2006 og gælder for perioden 2007-2013.

Forlængelsesperioden 2007-2013 falder tidsmæssigt sammen med den periode, som Økonomi- og Erhvervsministeriet arbejder med i forbindelse med udpegningen af de yderområder, der skal have del i EU's strukturfondsmidler i budgetperioden 2007-2013. Derfor bliver det nu muligt at skabe en høj grad af sammenfald mellem de kommuner der udpeges som yderområder i strukturfondssammenhæng, og de kommuner, der udpeges som udkantskommuner, omfattet af det forhøjede befordringsfradrag fra 2007-2013.

Den hidtidige ordning omfattede 50 udkantskommuner. Som følge af kommunalreformen og de deraf følgende kommunesammenlægninger har det været nødvendigt at fastlægge nye kriterier for hvilke kommuner, der fremover skal være omfattet af ordningen med forhøjet befordringsfradrag. I samarbejde med Økonomi- og Erhvervsministeriet og Indenrigs- og Sundhedsministeriet har Skatteministeriet derfor fundet frem til to objektive samfundsøkonomiske indikatorer; lav erhvervsindkomst og svag befolkningsudvikling, som er lagt til grund for udvælgelsen af de nye kommuner, der er omfattet af ordningen. Indikatoren for lav erhvervsindkomst er, at kommunens erhvervsindkomst pr. indbygger maksimalt er 90 pct. af landsgennemsnittet (udregnet som et gennemsnit for perioden 2001-2003). Indikatoren for svag befolkningsudvikling er, at kommunen har oplevet et fald i befolkningstallet eller at befolkningstilvæksten i kommunen har været mindre end 50 pct. af landsgennemsnittet siden år 2000 (udregnet som gennemsnittet for perioden 2000-2005). De to kriterier ligger i forlængelse af de anvendte kriterier i den hidtidige ordning. I alt 16 af de 98 kommuner opfylder de to nye kriterier, og der er høj grad af sammenfald i forhold til de gamle kommuner, der var omfattet af ordningen.

De 16 nye kommuner der defineres som udkantskommuner efter disse kriterier er: Bornholm, Brønderslev-Dronninglund, Frederikshavn, Faaborg-Midtfyn, Guldborgsund, Hjørring, Langeland, Lolland, Læsø, Morsø, Norddjurs, Samsø, Svendborg, Tønder, Vesthimmerland og Ærø.

Socialministeriet

Støtte til bygningsfornyelse og områdefornyelse

Den nye byfornyelseslov, som trådte i kraft i 2004, indeholder støtteordninger i form af *bygningsfornyelse*, som bl.a. retter sig mod istandsættelse af beboelsesbygninger i landsbyer og i det åbne land. Endvidere indeholder loven støtteordninger i form af *områdefornyelse*, som er rettet mod igangsættelse af en positiv udvikling af problemramte områder, herunder til løsning af særlige problemer i mindre byer, der er karakteriseret ved funktionstømning og fraflytning af erhverv og borgere.

Områdefornyelsen gennemføres af kommunen på baggrund af et politisk vedtaget program, der skal udarbejdes i samarbejde med borgerne og interessenter i området. Den statslige støtte kan maksimalt udgøre 10 mio. kr. til et enkelt projekt. Støtte kan gives til et program, som sætter ind overfor fysiske, sociale og kulturelle problemer i området.

Den samlede statslige udgiftsramme til byfornyelse er i 2007 på 200 mio. kr., hvortil kommer 50 mio. kr. fra Grundejernes investeringsfond. Af midlerne anvendes de 50 mio. kr. til områdefornyelse. Midlerne til områdefornyelse fordeles til kommunerne efter ansøgning til Socialministeriet. De resterende midler fordeles til interesserede kommuner efter en objektiv fordelingsnøgle. Når kommunerne yder tilskud af midlerne, skal kommunen bidrage med mindst det samme beløb, som trækkes fra den statslige ramme

Boliger af særlig ringe kvalitet – et udredningsprojekt ved SBI

I flere af landets kommuner meldes der om problemer med private boliger, der fremstår som misligholdte og forsovmte. Det er især boliger i det åbne land og i mindre landsbyer. En boligmasse af lav kvalitet kan være medvirkende til at starte en generel negativ udvikling i et lokalområde – socialt, økonomisk mv. Regeringen har ønsket at sætte fokus på denne problematik. Socialministeren har derfor bedt Statens Byggeforskningsinstitut om at foretage en undersøgelse af omfanget og karakteren af boliger af særlig lav kvalitet, de kommunale erfaringer med problemstillingen, samt behovet for nye tiltag og forslag til handlemuligheder.

På baggrund af undersøgelsens resultater vil der blive taget stilling til, hvilke initiativer, herunder eventuelle forslag til lovændringer, der måtte være behov for.

Landsbyudvikling – et idékatalog

Socialministeriet har i 2006 udsendt pjecen "Landsbyudvikling – et idékatalog", der sætter fokus på de mindre byers udviklingsmuligheder og kommer med gode eksempler på landsbyer, som gennem en engageret indsats har skabt opmærksomhed om områdernes værdier og muligheder. I pjecen peges der særligt på frivillighed og samarbejde som væsentlige elementer for at skabe udvikling i landsbyerne.

Undervisningsministeriet

Ændring af lov om folkeskolen og lov om ungdomsskolen

Regeringen ønsker, at give kommunalbestyrelserne større frihed til i overensstemmelse med de lokale forhold at organisere folkeskolen, ungdomsskolen og skolebibliotekstilbuddet. Regeringen forventer at fremsætte et lovforslag, der har til formål at udvide og forenkle kommunernes muligheder for at organisere skolevæsenet m.v. i overensstemmelse med de lokale forhold. De lovgivningsmæssige bindinger for fælles ledelse af folkeskoler foreslås ophævet. Der skal endvidere være øgede muligheder for at etablere fælles ledelse af folkeskoler og daginstitutioner. Bestemmelserne om selvstændig ledelse af ungdomsskoler foreslås ligeledes ophævet.

Professionshøjskoler

Med henblik på at styrke kvaliteten og kapaciteten på de videregående uddannelser, og for at nå globaliseringsstrategiens målsætning om, at mindst halvdelen af alle unge skal have en videregående uddannelse i 2015, er det besluttet at styrke professionsbacheloruddannelserne gennem en videreudvikling af de faglige miljøer. Regeringen har derfor i marts 2007 fremsat lovforslag om etablering af 7-8 regionale, flerfaglige professionshøjskoler, som kan sikre, at der skabes attraktive uddannelsesmiljøer overalt i landet.

En række af de små faglige miljøer i udkantsområder har svært ved at fastholde søgning og kvalitet, og de har svært ved at leve op til de nye og mere krævende målsætninger. Dette skaber vanskeligheder med at fastholde udbuddet af uddannelse i alle egne af landet. Ved at oprette professionshøjskoler, der har en større kvantitativ og kvalitativ ressourcebasis, kan der sikres attraktive uddannelsesmiljøer overalt i landet, idet stærkere miljøer kan understøtte svagere udkantmiljøer.

Der vil kunne etableres differentierede løsninger i overensstemmelse med de lokale behov. Professionshøjskolerne vil understøtte den generelle udvikling i landdistrikterne, herunder også erhvervsudviklingen gennem et samspil med virksomheder, regionale vækstfora mv.

Økonomi- og Erhvervsministeriet

Etablering af vækstfora

Med afsæt i lov om erhvervsfremme er der som led i kommunalreformen etableret seks regionale vækstfora i foråret 2006. Vækstforaene bliver omdrejningspunktet for den regionale vækst- og erhvervsindsats og får dermed også væsentlig betydning for udviklingen i landdistrikterne.

Vækstforaene er sammensat af personer fra regionsrådet, kommunerne, erhvervsvirksomhederne, uddannelses- og videninstitutioner samt arbejdsmarkedets parter. De regionale vækstfora har ansvaret for at udarbejde en strategi for den regionale erhvervsudvikling og skal løbende overvåge de regionale vækstvilkår. Erhvervsudviklingsstrategien skal omfatte hele regionen og skal således også omfatte de særlige udfordringer for regionens yderområder.

For at sikre en sammenhængende vækstindsats i hele Danmark vil regeringen indgå partnerskabsaftaler med vækstforaene om den regionale erhvervsudvikling. Partnerskabsaftalerne skal udfolde globaliseringsstrategien således, at der skabes vækst i hele landet. Derfor skal strategien gennemføres i tæt sammenhæng med den regionale indsats for vækst og erhvervsudvikling, der forestås af de regionale vækstfora og under hensyntagen til regionernes særlige muligheder og udfordringer, der fremgår af vækstforums erhvervsudviklingsstrategi. De første partnerskabsaftaler forhandles i foråret 2007.

Vækstforas regionale erhvervsudviklingsstrategier er indsendt til Danmarks Vækstråd, som blandt andet har til opgave at udtale sig om de regionale erhvervsudviklingsstrategier for at bidrage til en koordineret vækstindsats.

Danmarks Vækstråd har til opgave at rådgive økonomi- og erhvervsministeren om udformningen af den nationale vækstpolitik, herunder at udtale sig som høringspart om statslige initiativer, der vedrører den regionale erhvervsudvikling.

Desuden skal Danmarks Vækstråd iværksætte erhvervsudviklingsaktiviteter inden for de indsatsområder, som er prioriteret i den nationale vækstpolitik, herunder f.eks. medfinansiere erhvervsudviklingsaktiviteter efter indstilling fra regionale vækstfora, samt rådgive økonomi- og erhvervsministeren om udvikling af og opfølgning på nationale strukturfondsfinansierede programmer.

Midlerne til at føre vækstforas erhvervsudviklingsstrategier ud i livet vil komme fra forskellige kilder, herunder ikke mindst de regionale udviklingsmidler og midler fra EU's strukturfonde, men også kommunerne, private virksomheder og andre kan bidrage hertil.

Lov om erhvervsfremme fastlægger, at de regionale vækstfora skal prioritere både strukturfondsmidlerne fra Regionalfonden og Socialfonden samt anvendelse af de regionale udviklingsmidler til erhvervsformål. Vækstforaene indstiller til staten om anvendelsen af strukturfondsmidlerne og til regionen om anvendelse af de regionale udviklingsmidler. For at sikre en målrettet regional erhvervsudviklingsindsats vil regeringen skabe rammerne for, at vækstforas erhvervsudviklingsstrategier kan koordineres med Landdistriktsprogrammets erhvervsrettede indsats, herunder den lokale erhvervsudviklingsindsats via lokale aktionsgrupper.

Regionalpolitisk vækstreddegørelse

I den første Regionalpolitiske vækstreddegørelse fra maj 2006 beskrives de nye rammer for regional vækst og erhvervsudvikling. Regeringen vil fremover i en årlig Regionalpolitisk vækstreddegørelse sammenligne de lokale og regionale vækstvilkår på tværs af landet.

Bilag 5: Folketingets vedtagelse nr. 23

V 23. Af Leif Mikkelsen (V), Hans Kristian Skibby (DF) og Allan Niebuhr (KF):

Folketinget anerkender, at regeringen har styrket den statslige koordination på landdistriktsområdet, og opfordrer til, at en koordineret indsats, videndeling og vidensopbygning benyttes til at sikre en vellykket landdistriktspolitik. Dette gælder også over for udfordringerne med fornyelse af EU's landdistriktsprogram og implementering af kommunalreformen. Kommunalreformens større kommuner vil typisk omfatte betydelige landdistriktsområder. Regeringen anmodes om at sikre, at der igangsættes en systematisk overvågning og analyse af landdistrikternes vilkår og udvikling i processen før og efter en kommunalreform, således at Folketinget får mulighed for at vurdere udviklingen og behov for initiativer. Regeringen afrapporterer om forløb og resultater heraf til Folketinget.

Afstemning (20. maj 2005)

V 23 vedtaget med 58 stemmer (V, DF og KF) mod 43 (S, RV, SF og EL).

Bilag 6: Kommissorium for det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet

Kommissorium for Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet

Der nedsættes et rådgivende udvalg som skal kunne servicere alle ministre med arbejdsområder, der falder indenfor, eller grænser op til, landdistriktsområdet.

Udvalget skal bidrage med generel orientering til de relevante ministre om udfordringer og muligheder i landdistrikterne. Ligeledes vil udvalget kunne høres i forbindelse med tiltag på landdistriktsområdet. Det rådgivende udvalg vil også kunne bidrage med forslag til forskningsprojekter, være repræsenteret i følgegrupper og lignende, ligesom udvalget vil kunne udfylde andre lignende opgaver, når det måtte være relevant. Sluttelig vil det rådgivende udvalg fungere som forum for tværgående diskussioner på tværs af sektorgrænser.

Indenrigs- og sundhedsministeren varetager formandskabet for udvalget og Indenrigs- og Sundhedsministeriet vil være sekretariat for udvalget. Udvalget kan endvidere også betjene andre ministre med landdistriktsrelaterede arbejdsområder, eksempelvis miljøministeren eller økonomi- og erhvervsministeren, ved møder med øvrige ministre kan disse varetage mødeledelsen.

Det er et selvstændigt formål med nedsættelsen af udvalget at opnå en bred indsigt i forholdene i landdistrikterne. Således er der i sammensætningen af det rådgivende udvalg fokuseret på en sektororienteret tilgang. Der udpeges i alt 9 medlemmer som repræsenterer hovedområderne levevilkår og generelle forhold for landdistrikterne, kulturlivet, erhvervslivet og natur- og miljøområdet.

Det vil være formanden for de enkelte organisationer eller foreninger, der skal være medlem, om end denne vil kunne delegerede medlemskabet til en anden repræsentant for den enkelte institution. Formanden skal orientere sekretariatet herom.

Udvalget vil kunne træde sammen to gange årligt og derudover når det måtte skønnes nødvendigt.

Udvalget påbegynder sit arbejde primo 2005.

Udvalgets sammensætning

Indenrigs- og sundhedsministeren (formand)

Formanden for Landbrugsrådet

Formanden for Landsforeningen af Landsbyer

Formanden for Sammenslutningen af Småøer

Formanden for Friluftsrådet

Formanden for Dansk Gymnastik og Idrætsforbund

Formanden for De Samvirkende Købmænd

Formanden for Landdistrikternes Fællesråd

Formanden for KL

Formanden for Danmarks 4H

Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Slotsholmsgade 12
1216 København K